

'Klimaatverandering: een zaak van iedereen'

Bouwstenen Europees klimaatbeleid, de uitdaging voor Nederland

Drs. Lambert J.J. van Nistelrooij (CDA)
Lid van het Europees Parlement, EVP-ED

Kantoor EP BRUSSEL
ASP 12E142, Wiertzstraat 60
B-1047 Brussel

T +32. (0)2.284.74.34
F +32. (0)2.284.94.34
lambert.vannistelrooij@europarl.europa.eu
www.lambertvannistelrooij.eu

Met medewerking van: Ilse Dankers, BSc milieu-maatschappijwetenschappen,
Raf Deroo

INHOUD

Voorwoord	5		
1. Inleiding	6		
1.1 Klimaatverandering in Nederland	7		
2. Tijdelijke Klimaatcommissie	10		
2.1 Taken	10		
3. Klimaatverdrag en Europees beleid	12		
3.1 Internationaal raamverdrag klimaatverandering	12		
3.2 Europees klimaatbeleid	13		
3.3 Nederlands standpunt Europees klimaatbeleid	15		
4. Klimaat ambities EVP en EVP-ED fractie	16		
5. Adaptatie	18		
5.1 Rol van de regio	18		
5.2 Watermanagement Nederland	18		
5.2.1 'Adaptatie'-strategie Nederland	19		
6. Emissiehandel	20		
6.1 Belangrijke aspecten emissiehandelssysteem	20		
6.1.1 Toewijzing emissierechten	21		
6.2 'Clean Development Mechanism' en 'Joint Implementation'	23		
6.3 Kosten emissiehandel	23		
6.3.1 "Lekken"	24		
6.3.2 Bevorderen export klimaatvriendelijke goederen	25		
6.4 Emissiehandel in Nederland	26		
6.5 Kabinetsstandpunt	29		
6.6 Standpunt Christen-democraten	29		
7. Hernieuwbare energiebronnen	30		
7.1 Kaderrichtlijn hernieuwbare energie	30		
7.2 "Goede en slechte" bio-energie	32		
7.3 Hernieuwbare energie in Nederland	33		
7.3.1 Biobrandstof	34		
7.4 Kabinetstandpunt	35		
7.5 Standpunt Christen-democraten	35		
8. Afvang en opslag van CO₂	36		
		8.1 Belangrijke aspecten CO ₂ -afvang en opslag	37
		8.1.1 Veiligheid	38
		8.1.2 Kosten	38
		8.2 CO ₂ -afvang en opslag in Nederland	38
		8.3 Kabinetsstandpunt	39
		8.4 Standpunt Christen-democraten	39
		9. Lastenverdeling	40
		9.1 Belangrijke aspecten lastenverdeling	40
		9.2 Lastenverdeling Nederland	42
		9.3 Kabinetsstandpunt	42
		9.4 Standpunt Christen-democraten	42
		10. Meedenken in Nederland	43
		10.1 Energie-denktank	43
		10.2 Energie-efficiëntie	45
		10.3 Regionale aanpak	46
		10.3.1 Ook uw mening telt!	47
		Bijlage I Artikel 'Free riders'	48
		Bijlage II Overzicht Europees klimaatprogramma	49
		Bijlage III Miniconferentie energiezuinig bouwen	50
		Personalia Lambert van Nistelrooij	52

VOORWOORD

Het veranderende klimaat is steeds vaker onderwerp van gesprek en beleid. Een belangrijke kwestie, met grote invloed op onze manier van leven. Het is een zaak van iedereen. Het wordt tijd dat we onze verantwoordelijkheid nemen en gaan bijdragen aan de oplossing van dit probleem. De Europese Unie heeft hierin het voortouw genomen met het opstellen van een nieuw, omvangrijk klimaatprogramma wat in januari dit jaar werd gepresenteerd. Deze voorstellen voor klimaatbeleid worden momenteel besproken in het Europees Parlement.

Klimaatverandering is voor mij een erg belangrijk onderwerp. Ik ben dan ook lid van de Tijdelijke Klimaatcommissie binnen het Europees Parlement, het is het podium waar de klimaatvoorstellen van de Commissie besproken worden.

De voorstellen worden uitgewerkt in de Commissie Milieu en Volksgezondheid en in de Commissie voor Industrie en Energie, waarin ik eveneens deelneem.

Er zijn er nog steeds mensen die twijfelen aan klimaatverandering. Mochten deze twijfels gegrond zijn, dan nog is het klimaatbeleid van de Europese Unie de moeite waard om uit te voeren. Het helpt ons namelijk ook onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen. Deze zullen eens op raken en ook de zekerheid van de toevoer is niet altijd te garanderen. Het beleid stimuleert de ontwikkeling van nieuwe energiebronnen. Zo wordt innovatie, wat ook in andere sectoren doorwerkt, aangemoedigd. Dit is de motor van de Europese economie.

Het CDA heeft van klimaat en duurzaamheid één van de centrale discussiepunten gemaakt. De achterban heeft dit aangewezen als belangrijk onderwerp voor de toekomstige agenda. Samen met de Tweede Kamerfractie werken we aan de invulling hiervan. Ter voorbereiding heb ik in december 2007 tevens een denktank over energie en klimaat georganiseerd waarbij verschillende vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties meededen. Ook organiseerde ik op 11 april 2008 een miniconferentie over duurzaam bouwen.

Met dit boekje zet ik een volgende stap naar de standpuntbepaling in het Europees Parlement in 2008. Ik stel ook uw ideeën en suggesties over klimaatverandering zeer op prijs. Kijk hiervoor ook naar het discussieforum 'klimaat' op onze website www.lambertvannistelrooij.eu

Lambert van Nistelrooij,
Lid van het Europees Parlement, EVP-ED Fractie / CDA

1. INLEIDING

Klimaatcampagne Europese Unie doet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid

Het klimaat verandert. Bij het aardoppervlak is de temperatuur in de twintigste eeuw met 0,6 °C toegenomen. Dit lijkt niet veel, maar de gevolgen van de opwarmende aarde zijn al op veel plaatsen te zien. Denk aan heftige regenbuien gepaard met grote overstromingen in Groot-Brittannië en Azië, smeltende gletsjers in de Alpen, frequentere hittegolven in Europa en de lente die ook in Nederland steeds vroeger inzet. 1997, 1998, 2003 en 2007 waren de warmste jaren sinds 1860 en waarschijnlijk zelfs de warmste in duizend jaar.

Het is waarschijnlijk dat de mens de voornaamste veroorzaker is van deze klimaatverandering. Door de steeds maar toenemende uitstoot van zogenaamde broeikasgassen warmt de aarde steeds verder op. CO₂ (koolstofdioxide) is het bekendste broeikasgas, maar ook methaan, waterdamp, ozon en lachgas zijn broeikasgassen die bijdragen aan de opwarming.

Het door de mens veroorzaakte broeikaseffect is onderkend door het 'Intergovernmental Panel on Climate Change' (IPCC), een panel van honderden experts op het gebied van klimaatverandering. Sommigen stellen echter dat het nog te vroeg is om klimaatverandering met zekerheid vast te stellen, dat er mogelijk natuurlijke processen ten grondslag liggen aan de opwarming van de aarde. Ik ondersteun de Europese aanpak gebaseerd op het 'voorzorgsbeginsel'. Dit houdt in dat men niet wacht op onomstotelijk bewijs met het nemen van milieumaatregelen, maar het zekere voor het onzekere neemt. Wanneer er kans is op serieuze of onomkeerbare schade, dan mag het gebrek aan volledige wetenschappelijke zekerheid niet gebruikt worden als reden om maatregelen uit te stellen.

De Europese Commissie heeft in januari van dit jaar dan ook vier voorstellen voor nieuwe richtlijnen uitgebracht over klimaatverandering. Deze gaan over:

- een nieuw emissiehandelssysteem;
- hernieuwbare energiebronnen;
- het opslaan van CO₂;
- de lastenverdeling van het aanpakken van klimaatverandering.

In dit boekje worden deze richtlijnen en het belang hiervan besproken en zullen ook de mogelijkheden die het nieuwe klimaatbeleid biedt voor een actieve betrokkenheid in de regio, dicht bij huis, uiteengezet worden. Dit boekje beperkt zich tot de richtlijnen voorgesteld door de Europese Commissie, welke nu op de Brusselse agenda staan, en het beginnende debat hierover in Nederland. Er wordt niet ingegaan op andere klimaatregelingen en -maatregelen.

Ook internationaal is de EU bezig met klimaat. De 'United Nations Climate Change Conference' in Bali (kortweg de Bali-conferentie) van december 2007 is een belangrijk onderdeel op het programma van de Europese Klimaatcommissie; het doel van deze conferentie was een routekaart opstellen voor de periode na afloop van het Kyoto-protocol, de 'post-Kyoto' periode. Het Kyoto-protocol is de eerste bindende afspraak tussen geïndustrialiseerde landen over beperking van de uitstoot van broeikasgassen.

In een resolutie van het Europees Parlement (EP) die werd aangenomen op 15 november 2007 zet het EP de doelen voor het tijdperk na Kyoto uiteen. Het vraagt onder meer om bindende doelen voor alle industrielanden, bredere deelname aan reductiemaatregelen en een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in de periode tot 2050 met ten minste 50 procent ten opzichten van 1990.

1.1. Klimaatverandering in Nederland

In mei 2006 heeft het KNMI vier nieuwe klimaatscenario's voor Nederland gepresenteerd welke gebaseerd zijn op rapporten van het IPCC. Hoe het klimaat in Nederland verandert is volgens het KNMI vooral afhankelijk van de wereldwijde temperatuurstijging en van veranderingen in luchtstromingen in West-Europa.

Uit de scenario's van het KNMI komt het onderstaande beeld naar voren: alle vier de scenario's gaan uit van temperatuurstijgingen in Nederland, hierdoor komen zachte winters en warme zomers vaker voor. De winters zullen vooral natter worden en ook de extreme neerslaghoeveelheden nemen toe. De hevigheid van regendagen in de zomer neemt ook toe, maar het aantal zomerse regendagen zal minder worden. De kans op (extreme) droogte wordt hierdoor groter, net als de kans op andere extreme weersomstandigheden. De zeespiegel zal blijven stijgen, de verwachtingen liggen tussen de 35 en 85 centimeter in 2100. Er moet echter ook rekening gehouden worden met een dalende bodem in West-Nederland door inklinking van veen en kanteling van het Noordelijk deltabekken, waardoor de relatieve zeespiegelstijging hoger uit zal komen. De kans bestaat dat de ijskappen op Groenland en Antarctica op grote schaal smelten, dit zal leiden tot een zeespiegelstijging van enkele meters. De waterstand in de grote rivieren zal hoger zijn in de winter en lager in de zomer, wat problemen op kan leveren voor de scheepvaart.

Voor Nederland is het van belang dat er niet alleen gewerkt wordt aan het zo veel mogelijk voorkomen van klimaatverandering, 'mitigatie' genoemd, maar ook aan aanpassingen aan de effecten van klimaatverandering, 'adaptatie'. Hiervoor hebben de ministeries van VROM, EZ, LNV en VenW in samenwerking met de Unie van Waterschappen, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het Interprovinciaal Overleg het Programma Adaptatie Ruimte en Klimaat ontwikkeld. Het doel is om de ruimtelijke inrichting van Nederland klimaatbestendig te maken waarbij 100 jaar vooruit gekeken wordt. De EU klimaatrichtlijnen zijn echter voornamelijk gericht op mitigatie, in het vijfde hoofdstuk zal verder worden ingegaan op de aanpassingen aan klimaatverandering.

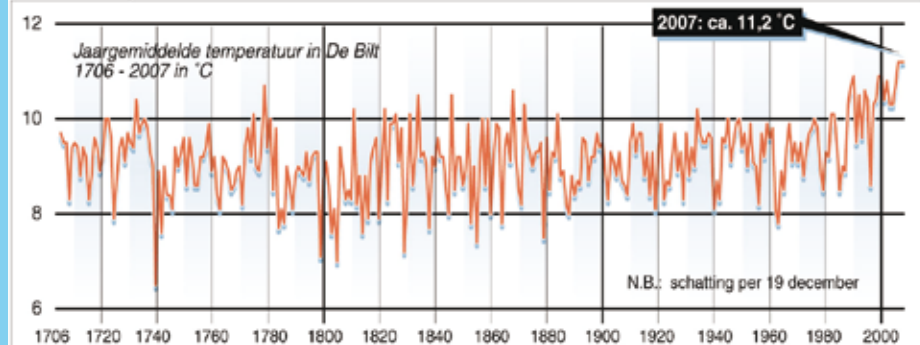
Het broeikaseffect

De atmosfeer rondom de aarde bevat gassen. Zonnestraling wordt voor een deel door die gassen teruggekaatst of doorgelaten tot lagere luchtlagen en het aardoppervlak. Broeikasgassen houden een deel van de zonnewarmte vast. Zonder deze gassen zou de gemiddelde temperatuur op aarde - 18 o C zijn. Dit vasthouden van warmte wordt het natuurlijke broeikaseffect genoemd en is van vitaal belang voor het leven op aarde.

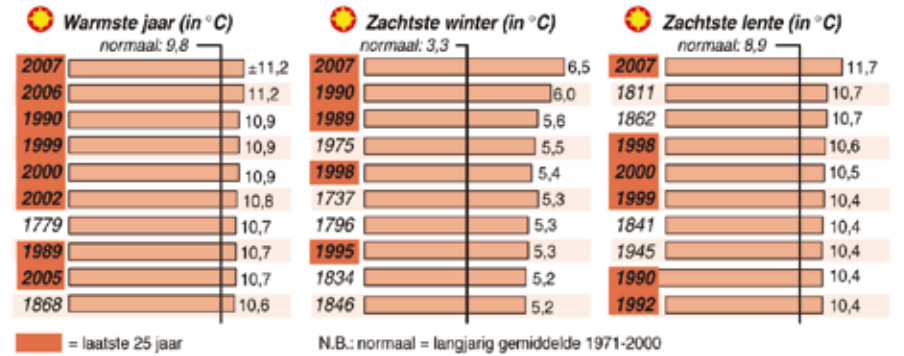
Sinds de industriële revolutie is de hoeveelheid broeikasgassen (voornamelijk CO₂) in de atmosfeer echter drastisch gestegen door het gebruik van fossiele brandstoffen en door ontbossing. Dit wordt het versterkte broeikaseffect genoemd. Door de extra broeikasgassen in de atmosfeer wordt meer warmte vastgehouden en stijgt de temperatuur op aarde. De huidige klimaatverandering gaat veel sneller dan over het algemeen het geval was bij klimaatveranderingen in het verleden van de aarde.

Milieucentraal, 2008

Het recordjaar 2007

Het jaar 2007 is een van de warmste sinds het begin van de metingen (Zwanenburg, Utrecht, De Bilt).
Toptien warmste jaren:

ano - bron: knmi

Onderwijs uitgaven als aandeel van het BBP, 2000

“Jaar 2007: Opnieuw record warm
Het jaar was tevens zonnig maar ook nat
Met een gemiddelde jaartemperatuur in De Bilt van 11,2 °C tegen een langjarig gemiddelde van 9,8 °C was 2007 samen met verleden jaar het warmste jaar sinds het begin van de regelmatige waarnemingen in 1706. Acht van de tien warmste jaren in deze reeks van 300 jaar zijn voorgekomen na 1988. De opwarming van het Nederlandse klimaat zet hiermee onverminderd door.”

De Bilt, 2 januari 2008/Rob sluijter.

© KNMI

2. TIJDELIJKE KLIMAATCOMMISSIE

Karl Heinz Florenz, een EVP-ED collega, eind-rapporteur van de Tijdelijke Klimaatcommissie

Het probleem van klimaatverandering werd door de EU al in 1986 onderkend. Het Europees Parlement (EP) was de eerste EU-instelling die de noodzaak om beleid te maken op het gebied van klimaatverandering inzag. Het nam een resolutie over het onderwerp aan in 1986. Sindsdien, vooral na het jaar 2000, is er erg veel wetgeving bijgekomen over klimaat gerelateerde onderwerpen zoals emissiehandel, bewaking en adaptatie, internationale onderhandelingen, monitoring, hernieuwbare energie en verkeer en vervoer. In 2007 is de Tijdelijke Klimaatcommissie ingesteld.

2.1 Taken

De Tijdelijke Klimaatcommissie ingesteld in mei 2007, waarvan ik namens de EVP-ED en het CDA lid ben heeft als taak:

1. het formuleren van voorstellen voor het geïntegreerd EU-klimaatbeleid en het coördineren van de EP-positie;
2. het analyseren van de stand van klimaatverandering en het voorstellen van maatregelen;
3. het inventariseren van de recente voortgang en de toekomstige vooruitzichten;
4. het bestuderen van de impact van recent geboekte vooruitgang en van toekomstige vooruitzichten;
5. het analyseren en evalueren van de toepassing van wetgeving van de Europese Commissie.

Het is belangrijk een Europees standpunt te presenteren aan de VS, India en China inzake de klimaatuitdaging. Aan het eind van de termijn zal de Klimaatcommissie een verslag voorleggen dat aanbevelingen voor te nemen maatregelen of initiatieven bevat. De commissie telt 60 leden. De voorzitter van de commissie is Guido Sacconi.

Het werk van de commissie is gestructureerd aan de hand van thema's. Deze specifieke thema's zullen later als hoofdstukken terug komen in het eindrapport. De thema's zijn:

1. de klimaatimpact bij verschillende niveaus van opwarming;
2. klimaatbescherming na 2012;
3. de sociale en economische dimensie van Research & Development;
4. klimaatverandering en water;
5. emissiebronnen van de industrie- en energiesector en transportemissies;
6. hoe andere belangrijke actoren te engageren;
7. klimaatverandering en internationale veiligheid;
8. wereldhandelsorganisatie / concurrentie, handel (inclusief handelsinstrumenten) en werkgelegenheid / financiering;
9. duurzame ontwikkeling, landgebruik, veranderingen in landgebruik en bossen;
10. stijgende publieke bewustwording;
11. emissiehandelssystemen.

Het Europees Parlement zal eind 2008 een standpunt innemen over het eindvoorstel van de Tijdelijke Klimaatcommissie.

3. KLIMAATVERDRAG EN EUROPEES BELEID

De nieuwe richtlijnen van de EU komen tegemoet aan het principe van duurzame ontwikkeling en zijn ontworpen in het kader van het Kyoto-protocol, de afspraak tussen geïndustrialiseerde landen om hun uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Duurzame ontwikkeling is de toekomst. Het betekent "ontwikkeling die tegemoet komt aan de behoeften van de huidige maatschappij zonder dat de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar worden gebracht" (Brundtland, 1987 - vrij vertaald).

3.1 Internationaal raamverdrag klimaatverandering

Op bezoek: discussie aan de universiteit Wageningen over duurzaamheid, klimaatverandering is daar één van de centrale thema's.

In 1992 werd in Rio de Janeiro een grote conferentie van de Verenigde Naties gehouden over milieu en ontwikkeling. Klimaatverandering werd toen onderkend als het grootste wereldwijde milieuprobleem. Een groot aantal landen, waaronder Nederland en de andere landen van de EU ondertekenden in Rio de Janeiro de 'United Nations Framework Convention on Climate Change' (UNFCCC), het kaderverdrag over klimaatverandering. De hoofddoelstelling van dit verdrag is de concentratie van broeikasgassen in de atmosfeer op een zodanig niveau te stabiliseren dat een gevaarlijke menselijke invloed op het klimaat wordt voorkomen. Als eerste stap verplichtten de industrielanden zich om de uitstoot van CO₂ in het jaar 2000 te stabiliseren op het niveau van 1990.

In 1997 werd er opnieuw een klimaatconferentie georganiseerd in het kader van het raamverdrag, ditmaal in Kyoto, Japan. Hier kwamen de industrielanden overeen om de emissies van CO₂ en 5 andere broeikasgassen in 2010 gemiddeld met ruim 5 procent te verminderen ten opzichte van 1990. In 2005 is het verdrag in werking getreden. De lidstaten van de EU hebben zich verplicht gezamenlijk een reductie te bereiken van 8

procent ten opzichte van 1990 in de periode 2008 – 2012. Om te voldoen aan het Kyoto-protocol moet Nederland een reductie van 6 procent bereiken in de periode 2008 – 2012. Tot nu toe hoeven ontwikkelingslanden hun uitstoot niet te reduceren. Ze worden geholpen met kennisoverdracht, technologie en kapitaal om economische ontwikkeling mogelijk te maken met minder uitstoot van broeikasgassen.

In december 2007 is er opnieuw een internationale conferentie gehouden over klimaatverandering in Bali (dertiende bijeenkomst van de partijen onder het UNFCCC). De doelstelling was een volgende afspraak te maken binnen het kaderverdrag over het aanpakken van klimaatverandering, het Kyoto-protocol loopt in 2012 af. De beslissing van de EU om intensief de strijd aan te gaan tegen klimaatverandering was een signaal naar andere landen dat Europa klaar was om haar woorden om te zetten in daden. Dit heeft tot goede resultaten geleid op deze VN-klimaatconferentie. De EU heeft toen een belangrijke rol kunnen spelen in de afspraak om in 2009 opnieuw emissiereducties vast te stellen. De EU moet proberen om deze leidersrol in de internationale klimaatonderhandelingen te behouden.

"Het aanpakken van klimaatverandering is van cruciaal belang om de toekomst van onze planeet te waarborgen. Het brengt ook grote nieuwe kansen voor Europa. Nu is de tijd om deze kansen vol vertrouwen en met beide handen aan te grijpen"

José Manuel Durão Barroso, President van de Europese Commissie

Een EVP-amendement werd opgenomen in de "post-Bali" resolutie. Hiermee moet een klimaatvriendelijke industrie gestimuleerd worden en de economische kansen ervan bevorderd worden. De Wereldhandelsorganisatie (WTO) wordt gevraagd om tijdelijke maatregelen die de productie en export van klimaatvriendelijke producten en innovatieve technologieën bevorderen.

Er zijn op de Bali-conferentie geen concrete getallen vastgelegd wanneer het gaat om de reductie van broeikasgassen, deze moeten worden vastgesteld in 2009 tijdens een volgende conferentie in Kopenhagen. De Europese Unie was over het algemeen tevreden met de uitkomst, maar teleurgesteld dat er geen concrete doelen zijn gesteld.

3.2 Europees klimaatbeleid

De Europese Unie neemt op internationaal niveau het voortouw om ervoor te zorgen dat de gemiddelde temperatuur niet meer dan 2 °C stijgt ten opzichte van de gemiddelde temperatuur voor de industriële revolutie. Boven deze drempel nemen de gevolgen van klimaatverandering dramatische vormen aan. De beperking van de uitstoot van broeikasgassen is een fundamenteel onderdeel van de Europese actie; de emissies moeten met minstens 20 procent verminderd zijn in 2020. De EU wilde voor een emissiereductie van 30 procent gaan wanneer hier mondiaal afspraken over gemaakt konden worden, deze doelstelling wordt ondersteund door de EVP.

In 1998 heeft de EU het Kyoto-protocol ondertekend, waarmee de strijd tegen 6 broeikasgassen wordt aangeboden. Om dit op een kosteneffectieve manier te bereiken is er

binnen de EU een CO₂-Emissiehandelssysteem (ETS, emission trading scheme) opgezet. De EU heeft zich ook een doel gesteld ten opzichte van hernieuwbare energiebronnen; uiterlijk in 2020 moet 20 procent van de in Europa verbruikte energie uit hernieuwbare energiebronnen zijn verkregen. Om dit doel te bereiken zijn er maatregelen aangenomen die deze energiebronnen moeten promoten en de markt voor hernieuwbare energie ontwikkelen. Ook zijn er talrijke maatregelen goedgekeurd om de impact van het lucht- en wegvervoer te beperken en heeft de EU gezorgd voor heel wat directe of indirecte financiële steun voor innoverende projecten en klimaatvriendelijke technologische ontwikkeling.

Het Europees Parlement formuleert eind 2008 de standpunten over het klimaatpakket van de Commissie. Hier José Manuel Barroso, president Europese Commissie, die zijn klimaatvoorstellen met verve verdedigt.

Er staat dan ook veel op het spel, de welvaart van de Europese economie hangt ervan af of de juiste weg wordt gekozen voor het aanpakken van klimaatverandering. Het is in ieder geval zeker dat de kosten van niets doen ver zouden oplopen, klimaatverandering zou 5 tot 20 procent van het Europese Bruto Nationaal Product kunnen kosten. Aan de recente prijzen van olie en gas is ook te zien dat de competitie om fossiele brandstoffen elk jaar heviger wordt; energie efficiëntie en hernieuwbare energiebronnen zijn daarom de moeite waard om in te investeren.

Het pakket aan maatregelen wat de Europese Commissie in januari 2008 gepresenteerd heeft maakt de weg vrij voor een samenhangende en uitgebreide transitie naar een 'lage-uitstoot economie'. De maatregelen zijn zo ontworpen dat ze elkaar aanvullen en ondersteunen. Ze bieden de juiste methode om Europa's ambities op het gebied van klimaatverandering, energiezekerheid en concurrentie waar te maken. Het gaat om de volgende maatregelen:

- voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad teneinde de regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten van de Gemeenschap te verbeteren en uit te breiden;

- voorstel voor een beschikking van het Europees Parlement en de Raad inzake de inspanningen van de lidstaten om hun broeikasgasemissies terug te dringen om aan de verbintenissen van de Gemeenschap op het gebied van het terugdringen van broeikasgassen tot 2020 te voldoen;
- voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de geologische opslag van kooldioxide;
- voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen.

Deze maatregelen zullen in de hoofdstukken 6 tot en met 9 besproken worden.

3.3 Nederlands standpunt Europees klimaatbeleid

Momenteel worden de voorstellen van de Europese Commissie voor nieuwe klimaatrichtlijnen nog doorgerekend naar de specifieke Nederlandse situatie. Een dergelijke 'impact analyse' wordt al op Europees niveau gemaakt en dit gebeurt nu ook steeds vaker op Nederlands niveau. Nederland is al sinds 10 jaar in een vroeg stadium betrokken bij de Europese wetgeving. Dit kan echter nog eerder. Wanneer plannen voor een nieuwe Europese richtlijn al in een 'embryonaal' stadium doorberekend worden, leidt dit tot meer zorgvuldigheid in de wetgeving, betrokkenheid bij Europa en tot een betere kwaliteit van de besluitvorming.

Over het algemeen is het Nederlandse kabinet tevreden over de nieuwe klimaatrichtlijnen. Wel is voor het kabinet van belang dat de klimaatvoorstellen van de Europese Commissie ook uitgaan van een reductiedoelstelling van 30 procent, mocht hierover een internationaal akkoord bereikt worden. Op deze manier kan de EU de ambitie uitstralen die vereist is om de rest van de wereld te betrekken bij betekenisvolle klimaatafspraken. Het kabinet houdt voor het nationale beleid vast aan een 30 procent doelstelling en gaat ervan uit dat de extra 10 procent vrij ingevuld kan worden. Het kabinet wil de voorstellen over emissiereducties met behulp van projecten in het buitenland en het voorstel over de lineaire afname van emissies nog nader bestuderen, omdat de haalbaarheid ervan voor Nederland onduidelijk is.

Windenergie is een goede optie om in Nederland aan de klimaatvoorstellen van de EU tegemoet te komen.

4. KLIMAAT AMBITIES EVP EN EVP-ED FRACTIE

Coherent energiebeleid in het kader van de strijd tegen klimaatverandering en voor duurzame ontwikkeling

In het actuele debat over het Europese energiebeleid staat het probleem van de klimaatverandering op de voorgrond. Duurzame ontwikkeling is derhalve een van de hoofdpijlers van de gezamenlijke actie. Volgens onze fractie is het energiebeleid gebaseerd op drie hoofdpijlers:

- *bevoorradingszekerheid,*
- *concurrentievermogen van de economie,*
- *milieubescherming.*

De EVP-ED Fractie is voorstander van een gediversifieerde energiemix met een voorkeur voor het gebruik van energiebronnen met een geringe uitstoot van broeikasgassen en de resolute ontwikkeling van schone technologieën voor fossiele brandstoffen.

De 10 prioriteiten van de EVP-ED Fractie voor 2008 - 2009

Het belangrijkste doel van de EVP is om de opwarming van het klimaat te beperken tot 2 °C ten opzichte van de temperatuur voor de industriële revolutie. De EVP pleit voor een broeikasgasreductie van 30 procent in 2020 ten opzichte van 1990. De EVP kiest voor 'rentmeesterschap', het leefbaar houden van deze planeet voor volgende generaties.

De EVP is klaar om een leidende rol te gaan vervullen in het klimaatbeleid van de EU. Het besef van de veelzijdigheid van het klimaatprobleem en de uitdagingen die het met zich meebrengt heeft geleid tot een verandering in de politiek. De EVP heeft een rapport opgesteld wat de basis legt voor een beter begrip van het klimaatprobleem en wat een kader schept voor de oplossing: "De strijd tegen klimaatverandering, onze verantwoordelijkheid voor toekomstige generaties". De belangrijkste boodschap is dat we verder moeten gaan van een eenzijdig Europees beleid naar een mondiale aanpak, alleen dan kan een echt efficiënte emissiereductie plaatsvinden.

Voor de EU is het belangrijk om het initiatief te nemen, zodat anderen zullen volgen. Een eenzijdige aanpak zal nadelig zijn voor onze concurrentiepositie op de wereldmarkt, in plaats van het verminderen van emissies kan het leiden tot een verplaatsing ervan. Daarom is het van belang alle landen, ook derde wereldlanden, te betrekken bij het emissiehandelssysteem. Wanneer derde landen handel willen voeren met de EU, moeten we ervan uit kunnen gaan dat de verhandelde producten op een klimaatverantwoorde manier zijn geproduceerd.

De wereld heeft behoefte aan efficiënte klimaatpolitiek en de EVP is niet bang om het voortouw te nemen. De EVP ziet de EU graag als leider op het gebied van klimaatvriendelijke technologieën. De omschakeling naar moderne en efficiënte technologieën geeft niet alleen milieuvoordelen en de basis voor een wereldwijde oplossing, maar het is ook goed voor de economie omdat de EU minder afhankelijk zal worden van de import van fossiele brandstoffen. Wanneer de EU voorloopt op het gebied van klimaatvriendelijke

technologieën kunnen deze hier ontwikkeld worden en elders worden uitgevoerd, dit zou grote winst opleveren voor de Europese kenniseconomie.

Een belangrijke methode om de klimaatdoelstellingen te behalen is energie-efficiëntie. De EVP verwelkomt dan ook het voorstel van de Commissie om het energiegebruik met 20 procent te verminderen voor 2020.

EVP-ED Fractie

De 785 leden van het Europees Parlement vormen politieke fracties, geen nationale delegaties. De Europese Volkspartij en Europese Democraten (EVP-ED) is de fractie in het Europees Parlement van de Europese Volkspartij en de Britse Conservatieven en Unionisten, de enige politieke fractie met Europarlementariërs afkomstig uit alle 27 lidstaten.

De fractie ontstond in mei 1992, en bundelt vrijwel alle nationale en regionale christelijke en conservatieve partijen binnen de Europese Unie. Voorzitter is Wilfried Martens. In 1999 werd het de grootste fractie in het parlement. Van 2004 tot 2009 heeft de EVP 268 van de 732 zetels en is daarmee opnieuw de grootste partij in het Europees Parlement.

Voor Nederland zit het CDA met 7 zetels in de EVP-ED fractie.

5. ADAPTATIE

'Adaptatie' betekent het aanpassen aan de effecten van klimaatverandering. De richtlijnen die de Europese Commissie in januari 2008 presenteerde zijn vooral gericht op 'mitigatie', het zo veel mogelijk voorkomen van klimaatverandering. In juni 2007 heeft de Europese Commissie echter al een Groenboek over "Aanpassing aan klimaatverandering in Europa - mogelijkheden voor EU-actie" aangenomen. Dit is het eerste beleidsdocument dat ingaat op het aanpassen aan de effecten van klimaatverandering in Europa. Wat ik hierin belangrijk vind is dat er een Europees fonds opgericht wordt voor natuurrampen door de mens veroorzaakte rampen. Zo een financieel instrument is noodzakelijk, omdat er verwacht wordt dat natuurrampen vaker zullen gaan voorkomen door het veranderende klimaat. Hierover heb ik dan ook een voorstel ingediend. Andere belangrijke punten in dit groenboek die ik heb voorgesteld zijn regionale beleidsprogramma's voor 'adaptatie' en de coördinatie van maatschappelijke beschermingsorganisatie vanuit de Europese Commissie en de lidstaten.

ACTIEPUNT

Vanuit de Europese Commissie en de lidstaten zou burgerbescherming en rampenplanning gecoördineerd moeten worden. Ook ben ik van mening dat de EU beter zou moeten samenwerken met het 'United Nations Disaster Assessment and Coordination' team, de organisatie van de VN die zich bezig houdt met rampenbestrijding.

5.1 Rol van de regio

De rol van de regio's in het aanpassen aan klimaatverandering vind ik erg belangrijk. Er wordt vanuit de regio geïnvesteerd in waterinfrastructuur, afval, luchtkwaliteit, biodiversiteit, landgebruik en openbaar vervoer. Zo wordt bijgedragen aan het behalen van de klimaatdoelstellingen en door innovatief publiekmanagement wordt rampenbestrijding bevorderd.

5.2 Watermanagement Nederland

In samenspraak met de Provincie Zeeland en de Hogeschool Zeeland heb ik voorgesteld om te kijken in hoeverre de Zeeuwse Delta als kennisregio kan optreden. Water is één van de belangrijkste grondstoffen in de wereld. Het zeepil en onze strijd tegen overstromingen, de waterkwaliteit en het uitvoeren van Europese natuurrichtlijnen, komen onder druk bij klimaatverandering en de daarmee gepaard gaande veranderingen in de biodiversiteit.

ACTIEPUNT

Ik denk dat Zeeland en Nederland kunnen dienen als water-kennisregio, gezien de daar aanwezige informatie en het onderzoek in deze materie. Momenteel ben ik in overleg met de Europese Commissie om het punt van een agentschap in Zeeland op de agenda te zetten.

5.2.1 'Adaptatie'-strategie Nederland

Nederland heeft al een 'adaptatie'-strategie uiteengezet in het "Nationaal Programma Adaptatie Ruimte en Klimaat" wat in september 2006 is uitgebracht. Dit programma wordt gebruikt om de ruimtelijke inrichting van Nederland "klimaatbestendig" te maken en om een eenduidig beeld te ontwikkelen over de effecten van klimaatverandering, uitgesplitst naar verschillende sectoren. Het programma richt zich vooral op watermanagement en is beschikbaar via de website van het ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu.

Momenteel wordt er al hard gewerkt om Nederland klimaatbestendig te maken. In het kader van het programma "Ruimte voor de Rivier" wordt meer ruimte gecreëerd voor het water om het riviereengebied beter te beschermen tegen overstromingen. Omdat het klimaat verandert moeten we rekening houden met nattere winters. Een gevolg is dat rivieren meer water te verwerken krijgen, waardoor de kans op overstromingen toeneemt. Het alleen verhogen van dijken biedt geen duurzame oplossing. Er is een nieuw soort maatregelen nodig: de rivier moet meer ruimte krijgen, bijvoorbeeld door het verleggen van dijken, of het verlagen van uiterwaarden.

Een ander voorbeeld van 'adaptatie' is dijkversterking. Rijkswaterstaat versterkt de komende jaren grote delen van de dijken in Nederland. Dit is nodig om de dijken aan te passen aan de huidige veiligheidsnorm. Dat wil zeggen dat de dijken na deze aanpassingen een extreem zware storm en hoogwater aankunnen. De kans dat zo een zware storm of hoogwater er komt, is één keer in de vierduizend jaar.

Recent is er ook een voorstel uitgebracht om nieuwe woningen weer op terpen te gaan bouwen. Alle bouwterreinen in Nederland zouden voortaan moeten worden opgehoogd tot 5 meter boven zeeniveau en met dijken onderling verbonden worden. Volgens het rapport 'Aandacht voor veiligheid' is dit nodig in verband met de stijgende zeespiegel. Het rapport is geschreven door de overheid in samenwerking met een aantal onderzoeksinstituten.

6. EMISSIEHANDEL

Het eerste Commissievoorstel voor een nieuwe richtlijn is het voorstel voor een nieuw emissiehandelssysteem (ETS, 'emission trading scheme'). Emissiehandel is gebaseerd op het principe van 'de vervuiler betaalt'. Kort gezegd komt emissiehandel erop neer dat de meest energie-intensieve sectoren rechten moeten kopen om CO₂ uit te mogen stoten. De bedrijven die onder dit systeem vallen krijgen elk jaar een bepaalde hoeveelheid emissierechten toegewezen. Het huidige emissiehandelssysteem loopt van 2008 tot 2012 en wordt als tweede fase gezien. De tweede fase verschilt niet veel van de eerste fase (2005 - 2007). In het Commissievoorstel wordt de derde fase (2012 - 2020) van het systeem beschreven. Wanneer de sectoren die onder het ETS vallen meer CO₂ uitstoten dan waar ze recht op hebben moeten ze rechten bijkopen, een teveel aan rechten kan verkocht worden aan andere bedrijven.

Het ETS is een van de belangrijkste mechanismen voor de EU om de ten doel gestelde emissiereducties te behalen. Het is voor het eerst geïntroduceerd in 2005 om de 8 procent emissiereductie te behalen zoals vastgesteld in het Kyoto-protocol. In januari 2008 is de tweede fase van start gegaan, waarin de lessen uit de eerste fase zijn meegenomen. Momenteel vallen ongeveer 10.000 energie-intensieve fabrieken in Europa onder het systeem, samen staan ze voor ongeveer 40 procent van de totale CO₂-uitstoot van de Unie. Het ETS maakt het mogelijk om te voldoen aan de Kyoto-afspraken met zo min mogelijk economische kosten door de in- en verkoop van emissierechten tussen de onder het systeem vallende bedrijven.

Het huidige ETS loopt af in 2012 en de nu gepresenteerde richtlijn richt zich op de volgende (derde) fase van het systeem. Dit zal strenger moeten zijn om te voldoen aan de voorgenomen reductie van 20 procent. De eigenschappen, veranderingen en voor- en nadelen van de drie fasen ETS zijn te zien in het tekstvak op pagina 22.

6.1 Belangrijke aspecten emissiehandelssysteem

Het belangrijkste aspect van het nieuwe ETS, dat geïmplementeerd wordt in 2013 en loopt tot 2020, is dat de totale industriële emissies van de EU in 2020 21 procent lager liggen dan in 2005; om dit te bereiken zullen de emissierechten vanaf 2012 elk jaar met 1,74 procent afnemen. Ook zal het ETS uitgebreid worden tot andere sectoren (onder de eerste fase van het ETS vallen alleen de meest energie-intensieve industrieën, zoals metaal-, cement- en energiebedrijven) zoals de luchtvaart, de petrochemie, en de ammoniak- en aluminium sector. Wegverkeer en scheepvaart zullen waarschijnlijk in een later stadium in het ETS worden opgenomen.

Verder zullen er buiten CO₂ twee andere broeikasgassen in het systeem opgenomen worden. Dit houdt in dat in ongeveer 50 procent van alle EU emissies onder het systeem vallen.

Kleinere bedrijven zoals het midden- en kleinbedrijf, die samen minder dan 10.000 ton CO₂ per jaar uitstoten, is het toegestaan niet aan het ETS mee te doen wanneer zij alternatieve maatregelen treffen om hun emissies te verminderen.

Momenteel wordt 90 procent van de emissierechten door de nationale overheden weggeven aan industrieën. Het Commissie voorstel zorgt ervoor dat er vanaf 2013 meer emissierechten geveild gaan worden, waardoor het 'vervuiler betaalt'-principe nog effectiever wordt toegepast. Het aantal geveilde emissierechten in 2013 wordt op 60 procent geschat en het is de bedoeling dat in de energiesector alle rechten geveild gaan worden. Waarschijnlijk gaat dit leiden tot stijgende energieprijzen. Wanneer er echter het gevaar bestaat op "lekken" – CO₂ producerende activiteiten worden dan verplaatst naar landen die geen partij in het Kyoto-protocol zijn – kan de Commissie beslissen om in bepaalde sectoren de emissierechten gratis weg te geven. Hierover wordt later in dit hoofdstuk meer verteld.

6.1.1 Toewijzing emissierechten

De hoeveelheden te veilen rechten worden over de lidstaten verdeeld op basis van historische emissies (emissieniveau in 2005) en nationale welvaart (BBP per capita). Emissierechten zijn tot en met 2012 grotendeels gratis voor bedrijven. De Commissie maakt in het voorstel voor de ETS-sectoren een onderscheid in drie groepen. Allereerst is er de groep van elektriciteitsproducenten waarvoor vanaf 2013 direct 100 procent van de emissierechten zal worden geveild. Voor de overige sectoren geldt dat in 2013 20 procent van de rechten geveild zal worden en 80 procent gratis verstrekt zal worden. Vanaf 2013 zal het percentage te veilen rechten voor deze groep per jaar toenemen (en het percentage gratis te verstrekken afnemen) tot aan 100 procent veilen in 2020. Een uitzondering hierop vormen de sectoren die als gevolg van het veilen van emissierechten een aanzienlijk risico lopen op een aantasting van hun concurrentiepositie, waardoor zij hun activiteiten mogelijk zullen verplaatsen naar regio's buiten de EU.

Emissiehandel: ja, maar hoe?

Drie fasen emissiehandelssysteem

Fase 1 - 2005 - 2007: Proefperiode voor emissiehandel

- Alleen de meest energie-intensieve industrieën, zoals metaal-, cement-, en elektriciteitsbedrijven doen mee;
- er is een te ruime hoeveelheid emissierechten beschikbaar die gratis worden verdeeld wat leidt tot het kelderen van de prijs van emissierechten, de waarde van de rechten is instabiel;
- de toewijzingsmethode verschilt sterk per land;
- er is geen betrouwbare basis gegeven voor investeringen en is er weinig resultaat.

Fase 2 - 2008 - 2012: Nu van kracht in de EU

- Nog steeds doen alleen de meest energie-intensieve industrieën mee;
- de rechten worden gratis toegewezen;
- er zijn nu 5 procent minder emissierechten op de markt, wat leidt tot minder uitstoot;
- vier extra landen hebben zich aangesloten, Noorwegen, Liechtenstein, Zwitserland en IJsland.

Fase 3 - 2012 - 2020: Voorstel Europese Commissie, januari 2008

- Het systeem wordt uitgebreid met de luchtvaart, petrochemie en ammoniak- en aluminiumsector;
- de emissierechten worden geveild, de opbrengst hiervan kan besteedt worden aan o.a. klimaatinnovatie. Veilen kan echter wel leiden tot schade aan Europese concurrentiepositie door hoge kosten voor industrie;
- projecten in landen buiten de EU worden beperkt;
- afvang en opslag CO₂ wordt mogelijk gemaakt;
- in 2020 moeten de emissies met 21 procent zijn afgenomen ten opzichte van 2005, hiervoor nemen de beschikbare rechten elk jaar af.

De Commissie acht het wenselijk dat de lidstaten tenminste 20 procent van de opbrengsten van de veiling van emissierechten bestemmen voor ondermeer beleid gericht op het reduceren van broeikasgasemissies en het aanpassen aan klimaatverandering. Hierbij kan ook worden gedacht aan: de ontwikkeling van hernieuwbare energie, de afvang en opslag van CO₂, maatregelen die ontbossing tegengaan, hulp aan ontwikkelingslanden bij de aanpassing aan klimaatverandering, sociale lasten voor burgers en de uitvoeringskosten van het ETS.

Enkele sectoren vallen niet onder de veiling van emissierechten:

- Sectoren die als gevolg van het veilen van emissierechten een aanzienlijk risico lopen op een aantasting van hun concurrentiepositie, waardoor zij hun activiteiten mogelijk zullen verplaatsen naar regio's buiten de EU. De Commissie bepaalt in 2010 welke sectoren dit zijn. Vanaf 2013 krijgen deze sectoren gedeeltelijk, desnoods 100 procent, gratis emissierechten. Uiterlijk in 2011 komt de Commissie met een analyse van de situatie en eventuele maatregelen voor deze sectoren.
- Kleine verbrandingsinstallaties met een uitstoot van minder dan 10 kiloton CO₂ per jaar krijgen de mogelijkheid buiten het ETS te blijven.

Niet iedereen is het eens met het veilen van de emissierechten. Ondernemingsorganisatie VNO/NCW is fel tegen. Zij zeggen dat het opleggen van een emissieplafond voldoende is om de klimaatdoelstellingen te behalen en dat de concurrentiepositie van bedrijven ernstig bedreigd wordt wanneer zij veel geld moeten uitgeven aan emissiehandel. Enkele voordelen van veilen zijn dat het principe 'de vervuiler betaalt' optimaal wordt toegepast en dat 'windfall profits' (het doorberekenen van de waarde van gratis verkregen CO₂-rechten aan de consument) voorkomen worden.

6.2 'Clean Development Mechanism' en 'Joint Implementation'

Met reductieprojecten in eigen land is het niet altijd mogelijk om de reductiedoelstellingen te behalen. Daarom kunnen deze projecten aangevuld worden met projecten in andere landen in het kader van het 'Clean Development Mechanism' (CDM) wat 'schoon ontwikkelingsmechanisme' betekent en via 'Joint Implementation' (JI) wat 'gezamenlijke uitvoering' betekent. Dit zijn voorzieningen in het Kyoto-protocol, die bedoeld zijn om de reductiedoelstellingen op een makkelijke en kosteneffectieve manier te behalen.

CDM houdt in dat geïndustrialiseerde landen die zich gebonden hebben aan het Kyoto-protocol kunnen investeren in projecten in ontwikkelingslanden als alternatief voor duurder projecten in eigen land. Het is bedoeld om geïndustrialiseerde landen te helpen met hun emissiereducties en om ontwikkelingslanden te helpen om op een duurzame wijze te groeien, en tegelijkertijd bij te dragen aan de stabilisatie van broeikasgassen in de atmosfeer. Het is de bedoeling dat het schoon ontwikkelingsmechanisme een aanvulling is op emissiereductieprojecten in eigen land.

JI is een zelfde soort voorziening, alleen voor geïndustrialiseerde landen onderling; een geïndustrialiseerd land gebonden aan reductiedoelstellingen kan investeren in emissiereductieprojecten in een ander geïndustrialiseerd land als alternatief voor duurder projecten in eigen land. Het wordt verwacht dat veel van dergelijke projecten plaats zullen vinden in Oost Europa en de voormalige Sovjet Unie.

6.3 Kosten emissiehandel

Er zal veel geïnvesteerd moeten worden om de door Europa ingestelde klimaatrichtlijnen tot uitwerking te brengen. Wanneer emissierechten geveild gaan worden zal dit een grote kostenpost worden voor het Europese bedrijfsleven. Zij zullen daar nadeel van ondervinden in de concurrentie met bedrijven buiten de EU, die niet onder het ETS vallen. De kosten van de klimaatmaatregelen kunnen neer komen op ongeveer 150 euro per persoon per jaar, wat minder is dan 1 procent van het gemiddelde Bruto Binnenlands Product van Europa. Desondanks bestaat de angst dat de Europese concurrentiepositie in gevaar komt en dat industriële productie naar landen buiten de Unie wordt verplaatst.

Door alleen binnen de EU strenge klimaatmaatregelen en een ETS in te stellen kan de Europese concurrentiepositie in de wereld in gevaar komen. Het behouden van de gelijke concurrentiepositie geeft de EU de kans te investeren in innovatieve technologieën en koploper te worden op het gebied van klimaatvriendelijk produceren. Een goede manier om de concurrentiepositie veilig te stellen is het heffen van tarieven op niet-klimaatvriendelijk gemaakte producten die ingevoerd worden in de EU. Dit stimuleert klimaatvriendelijke productie wereldwijd.

6.3.1 “Lekken”

Om deze redenen pleit ik voor een tariefbeleid binnen de Wereldhandelsorganisatie (WTO) op de invoer van niet-klimaatvriendelijk gemaakte producten. Ik wil ‘free riding’ zo veel mogelijk voorkomen en ben van mening dat ook derde wereldlanden die handel willen voeren met de EU deel moeten nemen aan het emissiehandelssysteem. Ook Barroso, president van de Europese Commissie, en de Franse president Sarkozy denken er zo over. Zij vragen, net al ik, om internationale afspraken ter voorkoming van “lekken”; een verplaatsing van Europese productie naar landen die zichzelf niet gebonden hebben aan emissie maatregelen.

Bij het opstellen van de nieuwe richtlijnen omtrent het emissiehandelssysteem is ook binnen de Europese Commissie het idee geopperd van een tariefbeleid op niet-klimaatvriendelijke producten. Vanwege de onduidelijkheden over de WTO-richtlijnen hieromtrent is het voorstel niet verder behandeld. Echter, Pascal Lamy, voorzitter van de WTO, heeft de mogelijkheid geopperd om in de toekomst niet-klimaatvriendelijk gemaakte producten van de Europese markt te weren. Ook sluit hij niet uit dat het mogelijk is voor de EU om eisen te stellen op het gebied van efficiency van apparaten die ingevoerd worden in de EU. Om deze redenen is het zeker de moeite waard de mogelijkheden voor een tariefbeleid te blijven onderzoeken. Het is van belang voor de Europese concurrentiepositie en geeft de kans om op mondiaal niveau aan de reductie van broeikasgasemissies te werken.

Over dit onderwerp heb ik de volgende vragen gesteld aan de Europese Commissie:

- ‘welke maatregelen zal de Commissie nemen binnen de Wereldhandelsorganisatie om producten die niet klimaatvriendelijk zijn gemaakt, in de toekomst van de Europese markt te kunnen weren?’
- En: ‘denkt de Commissie hierbij aan tariefmaatregelen en voor welke sectoren zouden desgevallend eventuele Europese maatregelen kunnen worden genomen?’

Deze vragen zijn deels beantwoord door de Commissie, maar er werd vooral ingegaan op het bevorderen van de handel in wel klimaatvriendelijke producten. De mogelijkheid van het weren van niet klimaatvriendelijke producten werd verder niet besproken. Het onderwerp is hiermee nog niet van mijn agenda.

6.3.2 Bevorderen export klimaatvriendelijke goederen

In aanloop tot de Bali-conferentie in december 2007, hebben de Verenigde Staten en Europa gezamenlijk een voorstel in de WTO naar voren gebracht over de handel in klimaatvriendelijke goederen. De tarieven op een aantal klimaatvriendelijke technologieën zouden per direct afgeschaft moeten worden. Ook zouden bepaalde beperkende nationale handelsregels op deze goederen moeten worden afgeschaft. Binnen de WTO wordt hierover al gesproken.

“De markt voor milieuvriendelijke producten en processen is hard aan het groeien. In 2004 kwam de uitvoer van ‘ecologische goederen’ op € 22 miljard uit. Volgens schattingen vertegenwoordigt de wereldmarkt voor eco-technologie in 2010 € 500 miljard, drie keer zo veel als de waarde van de mondiale ruimtevaartindustrie. Andere studies laten zien dat bedrijven die werken op het vlak van duurzame energie rond 2020 twee miljoen nieuwe banen scheppen in Europa.

Europese en Nederlandse bedrijven hebben op dit moment op het gebied van ‘eco-innovatie’ een sterke positie. Het is van belang deze positie te behouden en te investeren in duurzame technologieën en innovatie, hier liggen grote kansen op de wereldmarkt. Europese subsidieprogramma’s kunnen de pioniers in deze innovatie gericht ondersteunen.”

Lambert van Nistelrooij

Een beleid van tarieven en stimulansen voor klimaatvriendelijke producten zou het risico op lekken aanzienlijk verkleinen. In principe gaat een tariefbeleid tegen de doelstelling van de WTO in, hoewel het in bepaalde gevallen wel toegestaan wordt, bijvoorbeeld wanneer het gaat om de bescherming van het milieu.

Over dit onderwerp heb ik een aantal amendementen ingediend, waarvan er een is opgenomen in de uitkomst van de Bali-conferentie (zie tekstvak). Hiermee wil ik een klimaatvriendelijke industrie stimuleren en de economische kansen ervan bevorderen. De EU heeft in samenwerking met de WTO een voorstel ontwikkeld over maatregelen die de productie en export van klimaatvriendelijke producten en innovatieve technologieën bevorderen.

In de eerste bijlage van dit boekje vindt u een artikel wat ik heb geschreven over tarieven op klimaatvriendelijke producten en ‘free riding’.

“Dringt er bij de Commissie op aan om de mogelijkheden te onderzoeken om de economische kansen van het ontwikkelen van een innovatieve, klimaat vriendelijke industrie te bevorderen, zolang een level playing field niet bestaat; vraagt om deze reden om een reflectie binnen de WTO om tijdelijke maatregelen op te zetten die de productie en export van klimaatvriendelijke producten en innovatieve technologie bevorderen”

Door Europees Parlement aangenomen wijzigingsvoorstel Lambert van Nistelrooij, 31 januari 2008

Op bezoek: Nationaal lucht- en ruimtevaartlaboratorium. Binnen het Parlement heb ik het programma 'clean sky' behandeld, wat milieuvriendelijke luchtvaart stimuleert. Zo worden het MKB, universiteiten, onderzoekscentra en het bedrijfsleven betrokken bij het ontwikkelen van schonere, zuinigere en stillere motoren. De luchtvaart wordt vanaf 2012 opgenomen in het ETS

6.4 Emissiehandel in Nederland

Aan het begin van elke fase moeten de EU-lidstaten een zogenaamd Nationaal actieplan (NAP) indienen bij de Europese Commissie waarin aangegeven wordt hoe de lidstaat de reductiedoelstellingen wil gaan behalen. Het eerste NAP geldt voor de eerste fase van het emissiehandelssysteem (ETS), 2005-2007; het volgende voor de tweede fase, 2008-2012. Nadat de Europese Commissie het actieplan heeft goedgekeurd worden de rechten aan bedrijven toegewezen volgens een nationaal toewijzingsbesluit. De belangrijkste elementen in een NAP zijn:

- het Kyoto doel van de lidstaat en de werkelijke en geplande vooruitgang. Het totaal aan toegewezen emissierechten moet gemeld worden, wanneer er veel rechten worden toegewezen moeten sectoren buiten het ETS meer emissies reduceren, wat waarschijnlijk duurder is;
- bij de toewijzingen van rechten aan bedrijven moet rekening gehouden worden met de reductiemogelijkheden van die bedrijven en het aantal rechten mag niet hoger zijn dan noodzakelijk;
- wanneer lidstaten reductieprojecten in andere landen willen gebruiken om hun doelstelling te behalen, moeten deze projecten bevestigd worden door bijvoorbeeld begrotingen.

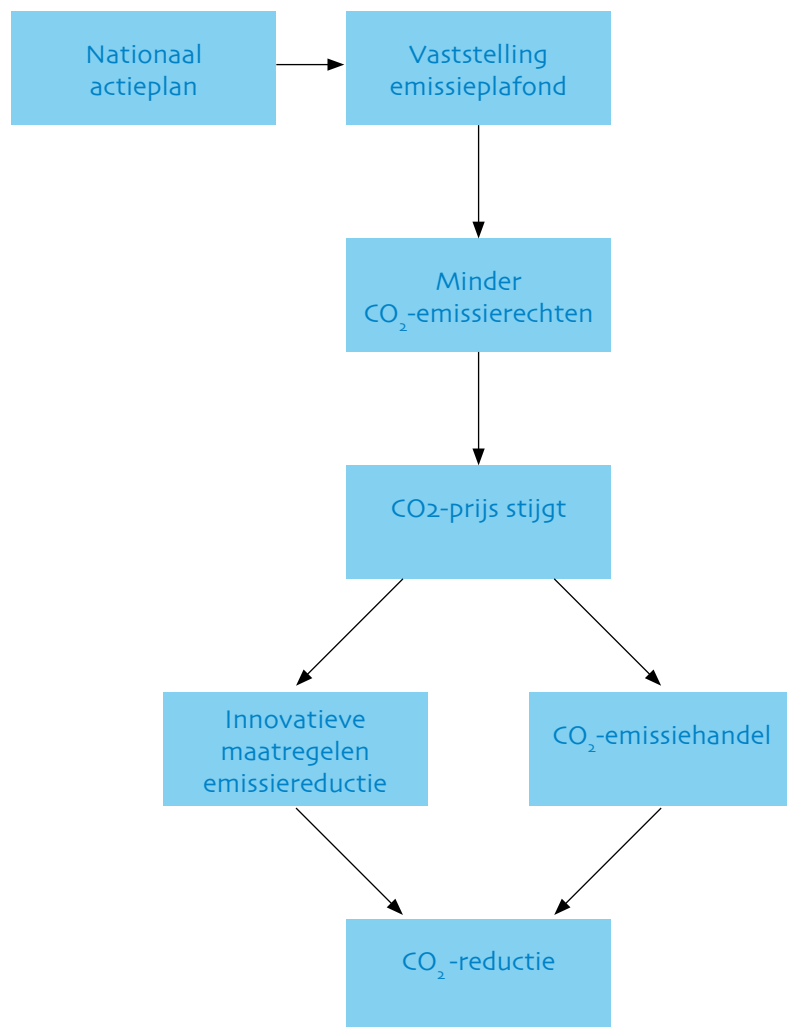
Het CO₂-emissiehandelssysteem is in Nederland gefaseerd ingevoerd. De eerste fase wordt ook wel de proeffase genoemd, in januari van dit jaar begon de officiële fase van

het CO₂-emissiehandelssysteem, we bevinden ons nu in de tweede fase. In Nederland bepaald het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) aan het begin van een handelsperiode hoeveel rechten de totale industrie krijgt. De hoeveelheden te veilen rechten worden over de lidstaten verdeeld op basis van het emissieniveau in 2005 en het Bruto Binnenlands Product per capita.

Vervolgens is het aan het Ministerie van Economische Zaken (EZ) om deze rechten over de individuele bedrijven te verdelen. Op basis hiervan ontvangen de bedrijven de rechten jaarlijks van de Nederlandse Emissieautoriteit (NEa), deze rechten zijn nu nog gratis maar worden vanaf 2012 geveild. Aan het eind van elk handelsjaar leveren de bedrijven een aantal rechten in. Dit aantal komt overeen met de werkelijke uitstoot van die bedrijven in dat jaar. Als de bedrijven minder hebben uitgestoten houden zij rechten over, hebben zij meer uitgestoten dan kunnen ze rechten kopen of lenen. Of ze kunnen investeren in maatregelen om hun emissie te verminderen.

De prijs van de emissierechten hangt af van vraag en aanbod. In de eerste fase van het CO₂-emissiehandelssysteem is het emissieplafond door de Nederlandse overheid te ruim genomen, waardoor er sprake was van overallocatie; er waren meer emissierechten op de markt dan dat er CO₂ uitgestoten werd. Dit had een prijsdeflatie als gevolg. In de periode 2008 - 2012 neemt de marktomvang toe en is geen sprake meer van overallocatie. Hierdoor kan een stabiele markt ontstaan die minder gevoelig is voor prijsschommelingen. Over het algemeen worden de kosten voor het bedrijfsleven doorberekend naar de consument.

In het model op de volgende pagina wordt het CO₂-emissiehandelssysteem weergegeven. Een NAP stelt het emissieplafond vast van de instellingen die deelnemen aan het emissiehandelssysteem. Doordat dit emissieplafond lager is vastgesteld dan de daadwerkelijke CO₂-uitstoot, zijn er onvoldoende emissierechten beschikbaar om de CO₂-uitstoot te dekken. Dit leidt tot een vraag naar emissierechten, waardoor de prijs van emissierechten stijgt. Instellingen die meer CO₂ uitstoten dan dat ze CO₂-emissierechten hebben, kunnen de keus maken om emissierechten op te kopen of om CO₂ reducerende innovatiemaatregelen te nemen. De achterliggende gedachte van het handelssysteem is, om op een zo efficiënt mogelijke wijze de CO₂-reductiedoelstelling te behalen. Dus bij een hoge prijs van CO₂-emissierechten zal een instelling eerder geneigd zijn om innovatieve maatregelen door te voeren in het productieproces ter realisatie van de CO₂-reductie.

Werking CO₂-emissiehandelssysteem

6.5 Kabinetsstandpunt

In algemene zin is het kabinet positief over het Commissievoorstel voor herziening van het ETS. Het zorgt voor een gelijk speelveld voor de Europese bedrijven die onder het ETS vallen. Dit effect wordt versterkt door het invoeren van één Europees CO₂-plafond voor de ETS-sectoren in plaats van afzonderlijke plafonds voor de 27 lidstaten. Nederland vindt het toewijzen van emissierechten via veiling een goede methode, maar zal hierover nog overleg met het bedrijfsleven voeren. Nederland is het echter niet met het voorstel van de Commissie eens over de besteding van de opbrengst van de veiling en wil hier zelf over kunnen beslissen. In overleg met het bedrijfsleven zal hierover een positie worden bepaald.

Het Nederlandse kabinet vraagt om duidelijkheid omtrent de situatie betreffende het toewijzen van rechten vanaf 2013, om een goed investeringsklimaat te bevorderen. Het kabinet bekijkt nog of de mogelijkheden voor 'Clean Development Mechanism' en 'Joint Implementation' projecten niet te veel worden beperkt.

Nederland is voorstander van het uitsluiten van kleine installaties van het handelssysteem, omdat de administratieve kosten niet opwegen ten opzichte van de mogelijke milieubaten. Wel wil het kabinet dat de voorwaarden voor uitsluiting verruimd worden.

6.6 Standpunt Christen-democraten

De EVP en de CDA-Tweede Kamerfractie zien emissiehandel als een van de belangrijkste instrumenten om emissiereducties te bewerkstelligen. Maar door de mondialisering van de economie is ondersteuning en deelname van landen buiten de EU hard nodig. De EVP en de CDA-Kamerfractie zijn van mening dat het ETS verder uitgewerkt moet worden na 2012, het staat nu nog in de kinderschoenen en leidt niet tot een minimale uitstoot van broeikasgassen. Het ETS moet vergezeld gaan van andere maatregelen, die op een mondiale schaal de uitstoot van broeikasgassen verminderen. De EVP is van mening dat er waar mogelijk emissies beperkt moeten worden met behulp van een op de markt gebaseerd instrument. Het gratis toewijzen van emissierechten moet verminderd worden, om een zo goed mogelijk functionerende markt te creëren. Zo veel mogelijk sectoren, zoals chemicaliën, aluminium, koolmijnen, lucht- en scheepsvervoer, zouden onder een mondiaal ETS moeten vallen om een gelijk speelveld te creëren.

Verder is de EVP van mening dat het niet zinvol is om kleine bedrijven mee te laten doen met het ETS wanneer zij dat niet willen. Dit vanwege de grote administratieve lasten en de kosten van de controles.

7. HERNIEUWBARE ENERGIEBRONNEN

De Europese Unie heeft ook ambitieuze doelen gezet op het gebied van hernieuwbare energiebronnen, hier gaat het tweede Commissievoorstel over. Het zijn bronnen die niet eindig zijn zoals fossiele brandstoffen, maar bronnen die we altijd kunnen blijven gebruiken omdat ze zichzelf "vernieuwen", zoals energie uit biomassa, wind, zon, en water. Biomassa is een verzamelbegrip voor alle grondstoffen van plantaardige of dierlijke herkomst en is een alternatief voor fossiele grondstoffen. Bio-energie is de productie van elektriciteit, warmte en transportbrandstoffen (voornamelijk benzine en dieselalternatieven) uit biomassa.

Op bezoek: bio-ethanol producent Nedalco, Bergen op Zoom. Rijden op bio-ethanol vermindert de uitstoot van CO₂ en fijnstof en is daarom goed voor mens en milieu.

7.1 Kaderrichtlijn hernieuwbare energie

Tegen 2020 moet het aandeel hernieuwbare energie 20 procent van de totale energieconsumptie bedragen, momenteel is dat 8,5 procent. Ook moet het gebruik van biobrandstoffen tegen die tijd 10 procent bedragen in de vervoerssector. Om deze doelen te behalen moet elke EU-lidstaat haar aandeel hernieuwbare energie met minstens 5,5 procent vergroten ten opzichte van 2005, de rest van de stijging per lidstaat wordt berekend op basis van het BBP. De lidstaten kunnen zelf beslissen welke hernieuwbare brandstoffen ze gaan gebruiken om hun doel te behalen, hierover moet een Nationaal Actieplan (NAP) worden ingeleverd bij de Europese Commissie.

Drie sectoren hebben te maken met hernieuwbare energie: elektriciteit, vervoer en verwarming en koeling. In de richtlijn wordt voorgesteld dat elke lidstaat tegen 2020 een aandeel van minstens 10 procent hernieuwbare energie haalt in de sector vervoer (door gebruik van biobrandstoffen). Zelf ben ik woordvoerder geweest van een rapport gericht op het bevorderen van hernieuwbare energie in verwarming en koeling, het belang van hernieuwbare energie in deze sector is nu meegenomen in het Commissievoorstel.

Onder het huidige voorstel kunnen lidstaten zelf beslissen over het percentage hernieuwbare energie in de sectoren elektriciteit en verwarming en koeling. Aangezien verwarming en koeling van gebouwen bijna de helft uitmaakt van het totale energieverbruik van de EU is het jammer dat hier geen concrete doelen voor zijn gesteld. Er is hier veel winst te behalen, niet alleen op het gebied van energiebesparing, maar ook voor de werkgelegenheid. In ons land liggen er grote mogelijkheden voor het gebruik van hernieuwbare energie in gebouwen. De ontwikkeling, productie en plaatsing van installaties voor hernieuwbare energie kan een hoop banen opleveren.

"Klimaatverandering en energiegebruik zijn onderwerpen die ons allen aangaan. Europa moet actie ondernemen. Daarbij moeten we ook goede alternatieven bieden zoals niet-fossiele energiebronnen."

Lambert van Nistelrooij

De richtlijn over hernieuwbare energie gaat onder andere uit van de handel in hernieuwbare energie via zogenaamde 'Guarantees of Origin' (GO's, oftewel certificaten van oorsprong), welke de herkomst van de hernieuwbare energie certificeren. Dit systeem maakt het mogelijk voor lidstaten om te investeren in de productie van hernieuwbare energieën in andere lidstaten in ruil voor GO's, welke bijgeteld kunnen worden bij het percentage hernieuwbare energie van een land. Een lidstaat moet echter wel voldoen aan een bepaald eigen percentage voordat er geïnvesteerd kan worden in GO's in andere landen. De lidstaten worden ook gevraagd om een bepaald deel hernieuwbare energie te gebruiken in nieuwe of gerenoveerde gebouwen.

Er is echter veel kritiek op de nieuwe richtlijn wanneer het gaat om het gebruik van biomassa. De Commissie heeft een doel van 10 procent gesteld voor biobrandstoffen, maar deze zijn lang niet altijd duurzaam. Om te voorkomen dat deze doelstelling leidt tot verlies van ecosystemen, ontbossing, een stijging in voedselprijzen en soms zelfs een hogere CO₂-emissie, heeft de Commissie de volgende criteria opgesteld:

- oude bossen met geen tot weinig menselijke interventie mogen niet gebruikt worden voor de productie van biobrandstoffen, dit geldt ook voor grasland met een hoge biodiversiteit, gebieden waarin veel CO₂ is opgeslagen en voor ongerepte veengebieden.
- de totale broeikasgasbesparing van biobrandstoffen moet minstens 35 procent zijn om het verbouwen ervan duurzaam te laten zijn.

7.2 “Goede en slechte” bio-energie

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de zogenaamde eerste en tweede generatie bio-energie. Onder de eerste generatie vallen pure plantenolie, biodiesel, bio-ethanol en olie uit reststoffen. Deze energie wordt gewonnen uit verbouwde voedselgewassen zoals suikerriet, bieten, maïs, koolzaad en soja. Deze gewassen worden speciaal verbouwd voor de productie van bio-energie en het komt regelmatig voor dat hiervoor kostbare natuurgebieden worden opgeofferd. Dit levert natuurlijk geen winst op wanneer het gaat om de broeikasgasemissies. Ook kan CO₂ opgeslagen in de bodem massaal vrijkomen bij het in gebruik nemen van land voor de productie van biomassa. Een ander probleem is dat wanneer bestaande landbouwgrond gebruikt wordt voor de productie van biomassa er ergens anders voedsel geproduceerd zal moeten worden. Hiervoor wordt dan waarschijnlijk weer bos gekapt.

Biobrandstof gemaakt uit koolzaad is bio-energie van de eerste generatie. De overstap moet gemaakt worden naar bio-energie van de tweede generatie.

Behalve de duurzaamheid wordt er ook gewaarschuwd voor de voedselvoorziening. Velen voorspellen dat de grootschalige productie van bio-energie de voedselproductie onder druk zal zetten, vooral arme landen zullen hier de dupe van worden. Omdat er goed betaald wordt voor biobrandstoffen, zullen veel boeren hierop overschakelen. Hierdoor kunnen de voedselprijzen fors gaan stijgen, wat nu al is te zien op de wereldmarkt.

Tweede generatie bio-energie is afkomstig uit bijproducten zoals houtpulp en stro. De gewassen worden dus niet speciaal gekweekt voor bio-energie, maar de restproducten worden hiervoor gebruikt. Bio-energie van deze nieuwe soort heeft belangrijke voordelen ten opzichte van de eerste generatie. De productie is aanmerkelijk goedkoper; de grondstof is immers een bijproduct en er hoeft veel minder energie te worden verbruikt doordat de gewassen niet speciaal worden gekweekt. Er zijn ook geen nadelige effecten op de voedsel- en watervoorziening. De betrokken technologieën staan echter nog in de kinderschoenen, grootschalige toepassing is nog niet mogelijk.

Het is erg belangrijk om goede criteria te stellen aan het gebruik van bio-energie. De voorkeur zou momenteel moeten uitgaan naar tweede generatie bio-energie. De indirecte effecten op landgebruik zijn echter nog niet helemaal duidelijk, het is van belang dat hier zo snel mogelijk onderzoek naar gedaan wordt.

7.3 Hernieuwbare energie in Nederland

In Nederland bedraagt het aandeel hernieuwbare energie momenteel 2,4 procent van het totale energieverbruik, in 2020 moet dit 14 procent zijn.

Nederland gebruikt al heel lang windenergie. Vroeger werd graan gemaald met molens. Onze polders zijn met molens droog gemaald. Nu wordt met behulp van windturbines elektriciteit opgewekt uit wind. Eind 2007 produceerden 1888 windturbines 3,3 procent van de totale Nederlandse stroombehoefte. Als gevolg van de beperkte ruimte in Nederland is de schaalgrootte van de projecten in Nederland relatief klein ten opzichte van andere landen.

Zonnestroom wordt nog niet veel gebruikt in Nederland, de elektriciteitsproductie door zonnestroom stijgt elk jaar licht. De afzet van zonnepanelen voor stroom ligt al enkele jaren op een laag niveau. In de periode 2000–2004 lag het gemiddelde op 8 MW per jaar. Het jaar 2003 vormde met 20 MW een uitschieter dankzij de destijds geldende subsidie-regelingen. De totale bijdrage van zonnestroom aan de duurzame energie in Nederland kwam in 2006 uit op een kleine 0,4 procent.

Ondanks het feit dat Nederland een vlak land is, levert waterkracht reeds lange tijd een bijdrage aan de energie voorziening. Nederland heeft vijf middelgrote waterkrachtcentrales: Alphen/Lith, Linne, Maurik, Roermond en Hagestein. De totale waterkracht in Nederland komt neer op ongeveer 38 MW, in 2005 was dit 3 procent van de totale afgenomen hoeveelheid groene stroom. Waterkracht levert dus maar een erg klein aandeel aan de energievoorziening in Nederland.

Aardwarmte is een andere vorm van hernieuwbare energie, maar vaak nog te duur om er grootschalig gebruik van te maken. Een bodemwarmtewisselaar in de bodem haalt de warmte op en maakt die beschikbaar voor verwarming. Uit onderzoek blijkt dat in Nederland theoretisch een potentiële energiebron van 90.000 PetaJoule (1 PJ = 10¹⁵ Joule) beschikbaar is. Ter vergelijking: in heel Nederland werd in 2005 ruim 3300 PJ gebruikt. Toch wordt aardwarmte in Nederland op dit moment nog niet gebruikt, omdat het nog te duur is. Wel wordt in Heerlen onderzocht of het warme water dat daar in verlaten mijnschachten staat, gebruikt kan worden voor de verwarming van nieuwbouw in het centrum van de stad.

7.3.1 Biobrandstof

Op bezoek: de landbouwcoöperatie Clean Energy te Wanroij exploiteert een vergistinginstallatie voor biomassa, een belangrijk alternatief voor fossiele brandstoffen.

De verkeerssector is in 2010 verantwoordelijk voor bijna 20 procent van de nationale uitstoot van CO₂. Dit percentage zal naar verwachting nog verder stijgen, doordat de mobiliteit toeneemt en de uitstoot in veel andere sectoren juist zal dalen. Om hier iets tegen te doen maakt de Nederlandse overheid zich onder meer sterk voor het gebruik van zogeheten klimaatneutrale brandstoffen. De meest voor de hand liggende methode om het gebruik van biobrandstoffen in Nederland te bevorderen is door de biobrandstoffen te mengen met benzine en diesel. Auto's hoeven dan namelijk niet te worden aangepast. De productiekosten van biobrandstoffen zijn op dit moment nog hoger dan de kosten voor winning van fossiele brandstoffen.

Aanpassing van de accijns is daarom een belangrijk middel om biobrandstof concurrerend te maken ten opzichte van fossiele brandstof. In een aantal Europese landen hoeven er geen accijns te worden betaald voor het gebruik van biobrandstoffen. Zo wordt er in Duitsland op fossiele brandstof een heffing van 3 cent geheven en zijn biobrandstoffen vrijgesteld van accijns. Hierdoor is de verkoop van biobrandstoffen in korte tijd sterk gegroeid. Accijns worden geheven om de negatieve effecten die het gebruik van fossiele brandstof met zich meebrengt te verrekenen. Biobrandstoffen zorgen voor een lagere uitstoot en verzuring. Accijnsvrijstelling of verlaging zou op basis hiervan gerechtvaardigd kunnen worden.

7.4 Kabinetstandpunt

Het Nederlandse kabinet is voorstander van het Commissievoorstel over hernieuwbare energie en van de duurzaamheidscriteria voor bepaalde soorten bio-energie. Deze duurzaamheidscriteria zouden volgens het kabinet wel uitgebreid moeten worden voor alle energietoepassingen van biomassa. Het kabinet ziet dit als een goed begin, maar wil zich hier in Brussel sterk maken voor een hogere ambitie.

Het huidige kabinet heeft de ambitie om van Nederland een van de schoonste en zuinigste energielanden in Europa te maken. Ze wil de energie-efficiency van 1 naar 2 procent per jaar brengen en het aandeel duurzame energie tot 20 procent in 2020 verhogen. Dit alles binnen het streven om de uitstoot van broeikasgassen in 2020 met 30 procent terug te brengen ten opzichte van 1990. Om de ambities waar te maken wil het kabinet dat het percentage verplichte bijmenging van biobrandstoffen vanaf 2010 flink toeneemt. Het zal onderzocht worden of een verplichting van 20 procent in 2020 haalbaar is. Dit is echter de vraag, momenteel bedraagt het gebruik van hernieuwbare energie nog maar 2,4 procent in Nederland en voor biobrandstof is dit 2 procent in 2007.

7.5 Standpunt Christen-democraten

De EVP ziet grote mogelijkheden voor de toepassing van hernieuwbare energiebronnen. De EVP en de CDA-Tweede Kamerfractie zijn van mening dat het aandeel hernieuwbare energiebronnen in 2020 20 procent, en als het kan zelfs meer, van de totale energiemix moet bedragen. De EU zou lidstaten de mogelijkheid moeten geven om specifieke doelen te stellen voor bepaalde sectoren. Verder ondersteunt de EVP het doel van 10 procent biobrandstoffen, maar onderstreept dat er duidelijke normen en certificering moeten zijn om te garanderen dat de biobrandstoffen duurzaam zijn. De werkelijke CO₂-productie van de biobrandstoffen moet in kaart worden gebracht en de ontwikkeling van tweede generatie brandstoffen moeten ondersteund worden. Biobrandstoffen die tot ontbossing of voedselproblemen kunnen leiden, moeten vermeden worden.

Het CDA ondersteunt het systeem van certificaten van oorsprong en wil actief samenwerken met de Commissie en ander lidstaten om dit systeem uit te werken. De CDA-Kamerfractie benadrukt echter dat dit systeem momenteel nog onvoldoende duidelijk is, er is geen goed zicht op de consequenties van dit voorstel, ook in financiële zin.

8. AFVANG EN OPSLAG VAN CO₂

De derde Europese richtlijn hier besproken gaat over "Carbon Capture and Storage" (CCS), hiermee wordt bedoeld het afvangen en opslaan van CO₂. Wanneer CO₂ vrijkomt bij energieproductie uit fossiele brandstoffen, kan deze afgevangen worden waardoor het niet in de atmosfeer terecht komt. De broeikasgassen worden dan gezien als "niet uitgestoten" onder het emissiehandelssysteem (ETS). De afgevangen CO₂ kan opgeslagen worden in ondergrondse geologische formaties, zoals lege gas- of olievelden. De richtlijn zet het juridische kader uiteen, inclusief de verdeling van de verantwoordelijkheden binnen de EU en de lidstaten. De Commissie laat het aan de lidstaten over om te beslissen over de opslagrechten, wat gebaseerd wordt op Europese risico- en milieubeoordelingen. De rechten moeten ter goedkeuring aan de Commissie voorgelegd worden.

Op bezoek: kolenvergassingscentrale Buggenum met van links naar rechts Carlo Wolters, (manager van de kolenvergassingscentrale in Buggenum), Andris Piebalgs (Eurocommissaris) en Øystein Løseth (lid van de Raad van Bestuur van Nuon). Het afvangen en opslaan van CO₂ draagt bij aan het behalen van de klimaatdoelstellingen.

Op 7 januari 2008 heb ik samen met Eurocommissaris Andris Piebalgs een bezoek gebracht aan de Willem - Alexander kolenvergassingscentrale van Nuon in Buggenum, Limburg. Deze centrale zet schone kolentechnologie in, in combinatie met biomassa en CCS. Door het steunen van nieuwe en werkbare technologieën zoals deze centrale, kunnen we de huidige klimaatdoelstellingen halen. De technologie die in Buggenum wordt toegepast is relatief schoon en helpt ook mee de energieafhankelijkheid van Nederland en Europa te verminderen. De kolenvergassingscentrale is uniek; naast Buggenum is er nog één ander centrale in Europa gebaseerd op dezelfde technologie. De voordelen zijn dat de emissie-uitstoot relatief laag is en dat de centrale de mogelijkheid geeft tot het afvangen van CO₂ voorafgaand aan de elektriciteitsproductie.

De technologie van CO₂-afvang bij kolenvergassing wordt getest in Buggenum om later te kunnen toepassen in de nieuwe centrale van Nuon in Groningen. De techniek is van cruciaal belang voor onze energievoorziening en voor onze economie, daarom verdient het alle Europese steun.

8.1 Belangrijke aspecten CO₂-afvang en opslag

Hoewel energie-efficiëntie en hernieuwbare energiebronnen op lange termijn de meest duurzame oplossingen zijn voor het veilig stellen van energievoorziening en klimaat, kunnen de CO₂-emissies van de EU en de wereld niet met 50 procent worden teruggedrongen in 2050 (het uiteindelijke doel) zonder ook gebruik te maken van andere opties zoals koolstofafvang en -opslag.

Het gaat hier om een race tegen de klok. Ongeveer een derde van de bestaande kolen-gestookte elektriciteitsproductiecapaciteit in Europa moet binnen de komende 10 jaar worden vervangen. Op internationaal vlak zal het groeiende energieverbruik van ontwikkelingslanden tot een enorme toename van de wereldwijde vraag leiden, die grotendeels gedekt zal worden met fossiele brandstoffen.

Er moet met de grootste spoed worden gewerkt aan de capaciteit om de emissies van fossiele brandstoffen op te kunnen vangen. Nederland kan hier aan bijdragen met de proefprojecten die momenteel worden opgezet.

ACTIEPUNT

Het is de bedoeling dat alle nieuwe kolencentrales in de EU "capture ready" zijn; wanneer CO₂-afvang en opslag een uitgewerkte techniek is moeten de bedrijven klaar zijn om het te implementeren. De Europese Commissie mikt op 2020 als het jaartal waarop het afvangen en opslaan van CO₂ grootschalig toegepast kan worden in de elektriciteitsproductie. Er zijn nog proeven op grote schaal nodig; afvangen is op zich mogelijk, maar wordt erg lastig wanneer het gaat over het afvangen van tonnen CO₂ per uur uit warme rook. Brussel zet momenteel een structuur op waarin met CCS experimenterende energiebedrijven de krachten kunnen bundelen. Verder wordt er informatie uitgewisseld en samengewerkt op gebieden waar dat kan. Een ander mogelijk obstakel bij de projecten is de wet- en regelgeving. Er zijn momenteel nog richtlijnen die de CO₂-opslag verbieden; die moeten worden aangepast.

De Commissie benadrukt dat zij de effectieve demonstratie van afvang en opslag in een vroeg stadium wil ondersteunen. Industrie en overheid worden opgeroepen om tijdig en met kracht demonstratie-initiatieven op te zetten. Nadat er demonstratieprojecten zijn opgestart, zal de prijs van de technologie in het komende decennium aanzienlijk teruglopen.

Een succesvolle invoering van CCS hangt af van de koolstofprijs en van de prijs van de technologie. Vanaf het tijdstip dat de prijs per ton van afgevangen CO₂ lager ligt dan de prijs van een emissierecht zal er een begin worden gemaakt met CCS. Hoewel beide prijzen momenteel nog hoogst onzeker blijven, zal het klimaat- en energiepakket van de Europese Commissie bijdragen tot een zekere stabilisering ervan.

8.1.1 Veiligheid

De bedrijven moeten in eerste instantie de veiligheid van opgeslagen C_3 garanderen, maar dragen de opslaglocaties na afsluiting over aan de lidstaten. Een eis die de EU stelt is dat het bedrijf dat de CO_2 -opslag uitvoert, die alleen mag overdragen aan een overheid als de veiligheid ook voor de toekomst gegarandeerd is. Wanneer er een belangrijk lek-kagerisico ontstaat, blijft de exploitant echter verantwoordelijk.

Het risico op lekkage hangt sterk af van de gekozen opslaglocatie. Uit onderzoek blijkt dat het zeer waarschijnlijk is dat hoogstens 1 procent van de opgeslagen CO_2 weglekt in een periode van 1000 jaar. Er zullen monitoringsplannen opgesteld worden om de opgeslagen CO_2 in de gaten te houden. Wanneer er toch CO_2 weglekt, moeten hiervoor emissierechten worden afgestaan. De lidstaten controleren de CO_2 -opslagplaatsen.

8.1.2 Kosten

De kosten van CCS zijn deels de kapitaalinvesteringen voor apparatuur en deels de kosten voor de exploitatie hiervan. Tegen de huidige prijzen liggen de eerste investeringskosten ongeveer 30 tot 70 procent hoger dan bij standaard elektriciteitsinstallaties zonder de technieken, terwijl de exploitatiekosten momenteel 25 tot 75 procent hoger liggen. Naar verwachting zullen deze kosten aanzienlijk dalen naarmate de technologie op commerciële schaal bewezen wordt.

Het CCS-voorstel zal niet resulteren in extra kosten om te voldoen aan de algemene klimaatdoelstelling van 20 procent vermindering van broeikasgasemissies. Het is aan de bedrijven om te beslissen of ze CO_2 uitstoten en hiervoor emissierechten kopen, dan wel of ze CO_2 afvangen om hun uitstoot te verminderen. Aangezien de huidige kosten van de CCS-technologie aanzienlijk hoger liggen dan de koolstofprijs, zullen demonstratieprojecten in een eerste fase een extra investering van industrie en overheden vergen bovenop de door de koolstofmarkt geleverde stimulansen.

8.2 CO_2 -afvang en opslag in Nederland

In de EU zullen twaalf proefprojecten voor CCS opgestart worden, twee van deze projecten gaan mogelijk in Nederland plaatsvinden. De nog te bouwen Magnum-energiecentrale van Nuon aan de Eemshaven wordt gezien als kandidaat. Het streven is hier om in 2013 te beginnen met het afvangen van CO_2 dat naar elders zal worden getransporteerd en opgeslagen.

Ook Rotterdam maakt grote kans een demonstratieproject voor CCS binnen te halen. Er zijn plannen om een al bestaande pijp die vanuit de industrie CO_2 vervoert naar tuinders, uit te bouwen. Tuinders nemen kooldioxide af. Het resterende gas zou in twee lege gasvelden gepompt gaan worden. Op eigen initiatief gaat ook Electrabel starten met een proef voor CO_2 -afvang in de Gelderlandcentrale in Nijmegen.

8.3 Kabinetsstandpunt

Het huidige kabinet ziet het opslaan en afvangen van broeikasgassen als een onmisbare schakel om de klimaatdoelstellingen te realiseren en vindt de regeling een belangrijke stimulans voor de ontwikkeling en implementatie van CCS. Het ondersteunt de maatregelen van de EU hieromtrent, maar maakt een kanttekening bij de noodzaak van sommige bepalingen, met name wat betreft de rol die de Europese Commissie wordt toebedeeld en de mate van detaillering van de regeling. Het kabinet zal bij de Commissie aandringen op meer duidelijkheid rond de financiering van CCS-projecten met het oog op een voorspoedige start van investeringen in CCS door marktpartijen.

8.4 Standpunt Christen-democraten

De EVP is van mening dat oude elektriciteitscentrales vervangen moeten worden door zuinigere installaties en dat er geïnvesteerd moet worden in CCS. Kolen zullen een belangrijke energiebron blijven en het is in het belang van de EU om CO_2 -afvang zo snel mogelijk toe te passen. De CDA-Tweede Kamerfractie vindt het hoog tijd dat de CCS belofte vertaald wordt naar mogelijke toepassingen en concrete projecten. Er is nog veel onzekerheid onder initiatiefnemers en omwonende van mogelijke projectlocaties, deze onzekerheid kan omslaan in ongerustheid en dit moet voorkomen worden. Ook moet er duidelijkheid komen over de financiering van de proefprojecten.

9. LASTENVERDELING

De laatste richtlijn binnen het klimaatpakket van de Europese Commissie gaat over de lastenverdeling van de maatregelen. In deze richtlijn wordt afgesproken hoeveel emissiereducties de lidstaten voor zichzelf moeten behalen. De totale lasten van de broeikasgasreducties moeten ook verdeeld worden onder de sectoren die wel onder het ETS (emissiehandelssysteem) vallen en de sectoren die er niet onder vallen. De Commissie heeft de volgende aanpak vastgesteld:

- Een reductie van 21 procent in 2020 ten opzichte van 2005 in de ETS-sectoren.
- Een reductie van ongeveer 10 procent in 2020 ten opzichte van 2005 voor de sectoren die niet onder het ETS vallen.

Voor de reductie in de niet ETS-sectoren is een verdeling opgesteld onder de lidstaten op basis van het Bruto Binnenlands Product.

Campagne voor de nieuwe klimaatrichtlijnen van de Europese Commissie. We moeten nu actie ondernemen om duurzame energie-zekerheid voor de toekomst te waarborgen.

9.1 Belangrijke aspecten lastenverdeling

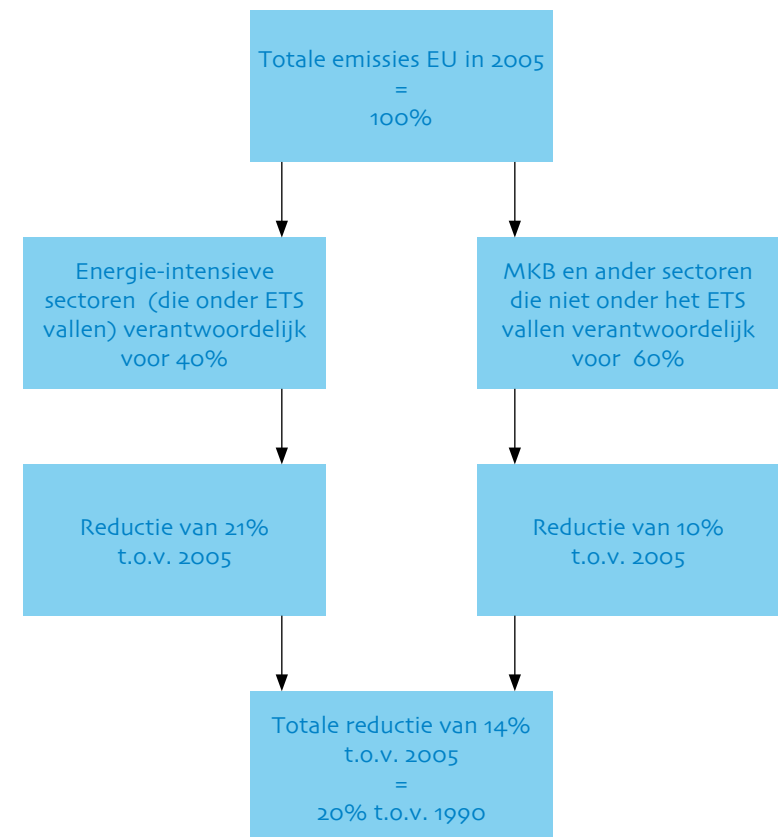
In totaal leidt het systeem van lastenverdeling tot een reductie van 14 procent in 2020 ten opzichte van 2005, wat gelijk staat aan een reductie van 20 procent ten opzichte van 1990. Van de ETS-sector wordt een grotere vermindering verwacht, omdat het goedkoper is in deze sector. De sectoren die niet onder het ETS vallen staan voor 60 procent van de totale uitstoot van broeikasgassen in de EU. Het wordt aan de lidstaten overgelaten om te beslissen over beleid en maatregelen in deze sectoren. Alle lidstaten hebben een individueel doel voor de niet ETS-sectoren wat samen uitkomt op een reductie van 10 procent voor de EU.

Ook hier wordt het Bruto Binnenlands Product gebruikt als basis voor de verdeling. Op deze manier worden de moeite en kosten op een eerlijke manier verdeeld en krijgen de armere landen de kans om met hun economische ontwikkeling in te lopen op andere lidstaten. De reductiedoelstellingen zullen tussen de - 20 en + 20 procent liggen vergeleken met 2005. De reductiedoelstellingen in lidstaten waar het BBP lager ligt dan het

Europese gemiddelde zullen onder de gemiddelde Europese reductiedoelstelling liggen. In een aantal landen krijgen sectoren die buiten het ETS vallen de mogelijkheid om hun emissies met maximaal 20 procent te laten stijgen. In de lidstaten waar het BBP boven het Europese gemiddelde ligt zullen grotere reducties moeten plaatsvinden.

De lastenverdeling wordt samengevat in onderstaand schema. Wanneer er een internationale klimaatovereenkomst gesloten kan worden in 2009 gaat de EU over op een reductiedoel van 30 procent en worden de doelen aangescherpt.

Lastenverdeling ETS- en niet-ETS-sectoren

9.2 Lastenverdeling Nederland

Voor de emissiehandelsectoren geldt één EU-plafond van 21 procent reductie ten opzichte van 2005. Voor de overige sectoren geldt een gemiddelde reductie van 10 procent ten opzichte van 2005. De Commissie heeft een voorstel gedaan voor de verdeling van deze 10 procent onder de lidstaten, waarbij de gevraagde inspanningen van de afzonderlijke EU-lidstaten variëren tussen de -20 procent tot +20 procent gebaseerd op het BBP. Op grond hiervan is voor de niet ETS-sectoren in Nederland een reductiepercentage van 16 procent ten opzichte van 2005 vastgesteld. Deze doelstelling voor Nederland wordt nog nagerekend, maar in principe stemt Nederland ermee in, de doelstelling voor de niet ETS-sectoren ligt namelijk lager dan de doelstelling uit het Nederlandse werkprogramma "Schoon en Zuinig".

De Europese Commissie schat de kosten van de emissiereducties voor Nederland op 0,32 procent van het BBP in 2020. Dit betekent dat in de periode 2013 - 2020 de economische groei in Nederland jaarlijks 0,035 procentpunt lager zou uitkomen. De gemiddelde elektriciteitsprijs zal volgens berekeningen van de Commissie met 10 tot 15 procent toenemen. Deze prijsstijging wordt veroorzaakt doordat de prijs van emissierechten naar verwachting zal stijgen, wat effect heeft op de elektriciteitsprijs. Tegenover deze prijsstijging staat dat er gemiddeld minder elektriciteit gebruikt zal worden door de toenemende energie-efficiëntie. Er zijn ook andere opbrengsten, de baten van uitgespaarde olie- en gasimporten zullen ongeveer 0,3 procent van het Europese BBP bedragen en de luchtkwaliteit zal verbeteren.

9.3 Kabinetsstandpunt

Het kabinet is van mening dat de Europese Unie ambitieuze doelen heeft gesteld, nationaal heeft het kabinet echter een nog hogere reductiedoelstelling gesteld; 30 procent in 2020 ten opzichten van 1990. Het doel gesteld door de EU zou dus binnen bereik liggen. De doelstelling voorgesteld door de EU is vergelijkbaar met de doelstellingen voor andere noordwest Europese landen. Het kabinet wil graag dat er op Europees niveau afspraken gemaakt worden over de verdeling van de reductie-inspanningen tussen landen en tussen sectoren. Een ander belangrijk punt is dat de Commissie voorstellen naast de 20 procent ook uit zouden moeten gaan van de eventuele 30 procent reducties en dat ook deze doelstelling wordt doorberekend voor de lidstaten.

Het kabinet wil graag meer inzicht in de methode die gebruikt is om de reductie-inspanningen per lidstaat te berekenen. Hier wordt nader onderzoek naar gedaan. Ook worden de belemmeringen die de commissie opgelegd heeft aan emissiereducerende projecten in het buitenland nader bekeken.

9.4 Standpunt Christen-democraten

De EVP benadrukt de verschillen in geografie, demografie en economie tussen de verschillende lidstaten. Het is belangrijk dat hier rekening mee gehouden wordt bij het vaststellen van de nationale doelstellingen. De EVP steunt dan ook het voorstel over lastenverdeling van de Commissie. Het Europese klimaatbeleid moet de economische realiteit in ogenschouw nemen, zodat energiezekerheid en banen niet in gevaar komen.

10. MEEDENKEN IN NEDERLAND

Klimaatverandering zal voor iedereen een belangrijk thema blijven in de komende jaren. Ik zal me blijven inzetten voor een goede oplossing voor dit probleem waarbij ook economische kansen gecreëerd worden.

Binnen het Europees Parlement ben ik lid van de Commissie Regionale Ontwikkeling. Deze commissie gaat over het regionaal- en cohesiebeleid en de structuurfondsen die hierbij horen. Europees structuurbeleid speelt zich in Nederland af op provinciale of regionale schaal of in de steden. Daarnaast zijn er grensoverschrijdende verbanden van samenwerking met regio's in Duitsland of België. Ook het bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen spelen een actieve rol, vooral via wetenschappelijk en technologisch onderzoek en innovatie. In Nederland is er, mede dankzij Europees geld, tussen 2008 en 2013 in totaal 6 miljard euro beschikbaar voor regionaal beleid. Ik heb me in de afgelopen jaren ingezet voor mogelijkheden voor regionale overheden en het bedrijfsleven om in de regio met behulp van Europese fondsen, beleid te voeren en te ondernemen.

Nog steeds wordt bij regionaal beleid gedacht aan 'asfalt en gebouwen'. Ik roep daarentegen op tot een ontwikkeling van de economische meerwaarde met onderwijs, onderzoek en innovatie. Wanneer hierop wordt ingezet kan een regio als Noord-Brabant zich ontwikkelen tot een vooruitstrevende, 'lage-uitstoot economie'. Kenniscentra zoals de Technische Universiteit Eindhoven en Philips kunnen hieraan bijdragen.

ACTIEPUNT

10.1 Energie-denktank

Energie en klimaat zijn zeer verweven met elkaar. Als lid van de Klimaatcommissie organiseerde ik op 14 december 2007 het derde debat van mijn Denktank Energie: "Energie en Klimaatverandering, onze uitdaging" in Middelburg. Dit omdat ik het belangrijk vind samen te zitten met de partners om nieuwe ideeën op te doen en te peilen wat er leeft in Nederland. Eerder overleg met partners heeft ook duidelijke resultaten opgeleverd: de heropening van de "afvalcentrale" van Essent in Geertruidenberg, het bezoek van Eurocommissaris Piebalgs van Energie aan de Buggenum-centrale en een afspraak met de Europese Commissie betreffende zonne-energie in december 2007.

De Energie-denktank bestaat uit verschillende vertegenwoordigers van de energiebedrijven, provinciale overheden en belangenverenigingen.

Tijdens de denktank in december 2007 zijn er verschillende gastsprekers aan het woord geweest. Bart Rosendaal, commercieel directeur Rosendaal Energy, heeft gesproken over bio-energie/biobrandstoffen en klimaat; Frank Van den Heuvel, directiesecretaris Delta, is aan het woord geweest over kernenergie en klimaat; en Senator Rein Willems, gewezen president-directeurgeneraal SHELL Nederland, heeft een presentatie gehouden over energie en klimaat.

Op bezoek: in gesprek met de spelers in klimaat en energie, hier Frank van de Heuvel, Directiesecretaris Delta N.V. tijdens de energie-denktank van december 2007, Middelburg.

De conclusies van de denktank waren:

- de opkomst van grote industrieën als China en India is onafwendbaar en zal de vraag naar energie in de komende jaren snel doen stijgen;
- energie is net zo nodig als voedsel en water. Nu komt 80 procent van de energievoorziening uit fossiele bronnen. Aan de andere kant doet de vraag naar duurzame energie de voedselprijzen stijgen;
- de vraag stijgt harder dan de fossiele bronnen aankunnen. We kunnen dus niet om de transitie van fossiele naar niet-fossiele brandstoffen heen. Dit is essentieel. Niets doen is geen optie. Deze transitiepaden zijn zeer belangrijk;
- energiebesparing is vooralsnog de belangrijkste manier om minder energie te verbruiken;
- kernenergie lijkt een onontkoombare oplossing voor het probleem. Het helpt ons in het transitieproces van conventionele energie (gas, kolen, olie) naar nieuwe vormen van duurzame energieopwekking;
- het emissiehandelssysteem inzetten op wereldwijd niveau is het belangrijkste instrument om de emissiedoelstellingen te behalen;
- 45 procent van de energie gaat naar 'Heating en cooling' (verwarmen en verkoelen). Dit speelt hier dan ook een belangrijke rol in.

10.2 Energie-efficiëntie

Als woordvoerder voor 'verwarmen en verkoelen' in het Europees Parlement organiseerde ik op 11 april 2008 ook een conferentie over "energiezuinig bouwen en -wonen". Onderzoek heeft uitgewezen dat energiebesparing in gebouwen qua prijs en opbrengst de beste manier is om te komen tot minder energieverbruik en lagere emissies. Ook op Europees niveau wordt hierover veel nieuw beleid voorbereid. Bij de miniconferentie waren deskundigen uit de bouwsector, de overheid en de installatiebranche aanwezig. Het doel van de bijeenkomst was de concrete innovatieve mogelijkheden voor energiebesparing in gebouwen voor Nederland in kaart te brengen. Het programma van de conferentie vindt u in de bijlagen van dit boekje.

In oktober 2006 verscheen de Mededeling 'Actieplan voor Energie-efficiëntie: het potentieel realiseren' van de Europese Commissie. Dit was een reactie op de oproep van de lidstaten en het Europees Parlement om meer voorstellen voor energie-efficiëntie. Het uitgangspunt van het plan is een besparing van 20 procent in 2020. In totaal zijn in het plan meer dan 75 maatregelen voorgesteld, zoals nieuwe normen voor energie-efficiëntie, de bevordering van energiediensten en specifieke financieringsmechanismen om energie-efficiëntere producten te bevorderen.

Op bezoek: het Europese Technologisch Platform Waterstof en Brandstofcellen presenteert op waterstof aangedreven auto's. Het is van belang deze technologie verder te ontwikkelen en op grote schaal beschikbaar te maken.

Volgens het Parlement is energie-efficiëntie de grootste, snelste en goedkoopste reactie op de onzekerheden in de energievoorziening, stijgende energieprijzen, en milieuproblemen.

Zelf wil ik hoog inzetten op energiebesparing, er is een groot potentieel voor besparing. Ik vind dat dit een zaak is voor steden en provincies, de maatregelen moeten op lokaal niveau geïmplementeerd worden. De energiebesparing in gebouwen staat hierbij centraal. In dit verband roep ik bedrijven, lokale overheden, provincies en Den Haag op actief in te spelen op de Europese fondsen die ook voor Nederlandse bedrijven en overheden beschikbaar zijn.

In huizen en kantoorgebouwen wordt 40 procent van alle energie verbruikt, de helft van de Nederlandse doelstelling voor energiebesparing kan hier behaald worden. Ik heb dan ook in het Commissievoorstel laten opnemen dat een groter percentage van de EU-regionale ontwikkelingsfondsen hiervoor kan worden aangewend.

In het actieplan van de Commissie worden ook instrumenten ingezet speciaal gericht op gebouwen. Het gaat dan om normen voor producten en nieuwbouw; om prijsinstrumenten zoals belastingen, financieringsinstrumenten voor energiebesparinginvesteringen; verbeteringen van de kennisoverdracht, verhoging van het bewustzijn en verandering van gedrag; investeringen in Research & Development en technologie; en als laatste internationale samenwerking.

10.3 Regionale aanpak

Op 20 maart startte het debat 'Morgen beging vandaag' over de agenda van de toekomst van het CDA. Uit een ledenpeiling kwam onder andere 'duurzaamheid, klimaatverandering en energie naar voren als belangrijk onderwerp voor op de CDA-agenda. Dat de achterban voor dit onderwerp kiest toont het belang van ons uitgangspunt rentmeester-schap: wij willen onze kinderen en kleinkinderen een schone en leefbare aarde nalaten. Daar is veel voor nodig, stappen op dit terrein zijn dus noodzakelijk.

10.3.1 Ook uw mening telt!

Ik ben erg benieuwd naar de ideeën van Provinciale Staten, universiteiten, innovatieve centra en het bedrijfsleven. Graag wil ik u uitnodigen mee te denken over het aanpakken van klimaatverandering op regionaal niveau. Alle ideeën zijn welkom!

Rechtstreeks aan tafel met een Europarlementariër? Dat kan: op de maandagochtend ontvang ik op verschillende locaties in Brabant en Zeeland mensen voor een koffiegesprek. Steeds op afspraak via Martin Bos: medewerker Nederland: europabureau@zeelandnet.nl
06-52385742

In Brussel en Straatsburg ben ik tevens in staat om groepen te ontvangen. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met mijn medewerkers in Brussel: lambert.vannistelrooij@europarl.europa.eu; 0032 2 284 74 34.

Met dit boekje hoop ik u voldoende geïnformeerd te hebben over het Europees klimaatbeleid en u gestimuleerd te hebben voor eigen suggesties en initiatieven voor het aanpakken van klimaatverandering. In de tweede bijlage vindt u nog een overzicht met de belangrijkste punten uit het klimaatprogramma.

Op bezoek: uitwisselen van ideeën tijdens een koffiegesprek in Hotel Nuland. Ook u kunt rechtstreeks aan tafel met een Europarlementariër. Neem contact met ons op voor een koffiegesprek.

BIJLAGE I 'FREE RIDERS'

Voorkom 'free riders' in klimaatbeleid, maart 2008

Vorige week kwamen de Europese regeringsleiders bijeen om te spreken over het Europees klimaatbeleid. Opvallend was de omarming van het emissiehandelssysteem, het systeem van kopen en verkopen van CO₂-rechten door bedrijven. Aan dit systeem zitten echter nogal wat haken en ogen.

Het emissiehandelssysteem kan een belangrijk middel zijn om de klimaatdoelen te behalen, maar het moet de concurrentiegevoelige industriële sectoren in Europa wel de kans geven om competitief te blijven. VNO/NCW heeft berekend dat de totale kosten van het emissiehandelssysteem voor Nederland 5 miljard euro zullen zijn. Met het doorzetten van de huidige plannen wordt meteen een driedubbele rekening gepresenteerd aan het Europese bedrijfsleven: de aankoop van emissierechten, de investering in nieuwe klimaatvriendelijke technologieën en last but not least de moordende concurrentieslag met bedrijven in de rest van de wereld die niet onder het strenge EU regime gaan vallen.

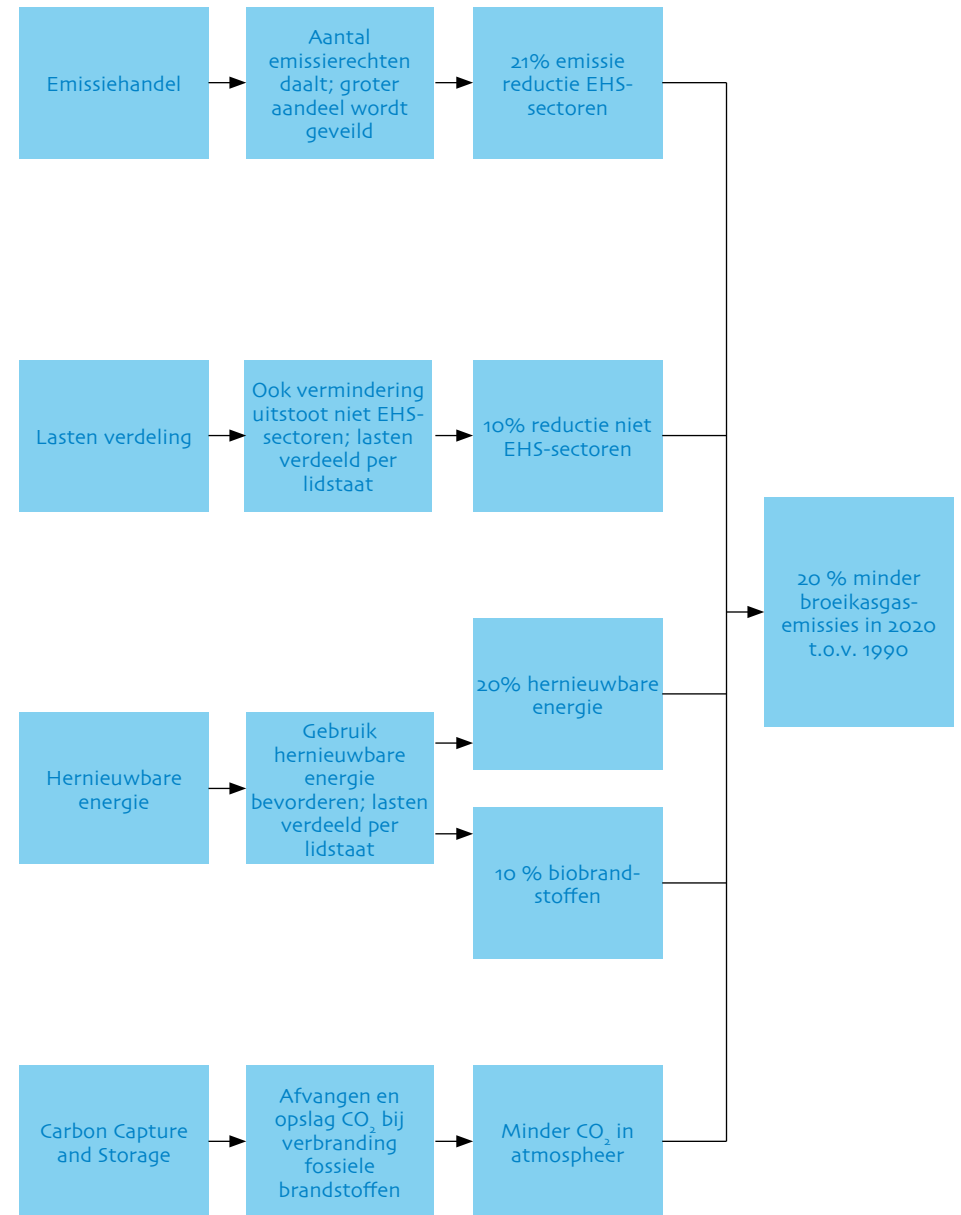
Ik vind dat er op deze manier een ongelijk speelveld ontstaat met onevenredig hoge kosten voor het Europese bedrijfsleven. Het gevaar is groot dat bedrijven hun productie verplaatsen naar plekken waar ze niet aan klimaatnormen hoeven te voldoen en importeren hun producten daarna naar Europa. Het is duidelijk dat het klimaat hier niet veel mee opschiet.

Klimaatverandering vraagt om een wereldwijde aanpak om innovatie en duurzame technologie op de wereldmarkt te bevorderen. Eén manier om de klimaatkosten helder te maken zou een internationale 'CO₂-heffing' zijn op producten die niet 'klimaatvriendelijk' zijn geproduceerd. Europa moet hierbij zeker niet solo te werk gaan. Dat werkt niet. Ik kies voor onderhandelingen en afspraken over klimaatkosten binnen de Wereld-Handelsorganisatie (WHO). Eén tariefbeleid op het niveau van de WHO op de invoer van niet-klimaatvriendelijk gemaakte producten kan zogenaamde "free riders" tegenhouden. "Free riders" zijn landen en bedrijven die niet aan strenge klimaatnormen voldoen en daarmee investeringen wegtrekken uit de rest van de wereld. Om dit tegen te gaan, vind ik dat derde landen die handel willen voeren met de EU, moeten deelnemen aan een wereldwijd emissiehandelssysteem.

Op mijn voorstel heeft het Europees Parlement besloten eraan te werken de innovatieve, klimaatvriendelijke Europese industrie competitief te houden. Wij vragen daarbij om binnen de WHO besprekingen te voeren en tijdelijke maatregelen op te zetten die de productie en export van klimaatvriendelijke producten en innovatieve technologie bevorderen.

Natuurlijk moet hier voor de andere landen iets tegenover staan. Derde landen zullen immers niet zomaar instemmen met tijdelijke importmaatregelen. Hierover zal binnen de WHO moeten worden onderhandeld. Dit moet een plaats krijgen op de agenda van de internationale klimaatconferenties in Poznań en Kopenhagen in de loop van 2008 en 2009. Alléén op deze manier zorgen we ervoor dat klimaatverandering ook economische groei en werkgelegenheid oplevert. Het solo invoeren van emissierechtenhandel zal niet werken.

BIJLAGE II OVERZICHT EUROPEES KLIMAATPROGRAMMA

BIJLAGE III MINICONFERENTIE**Energiezuinig Bouwen en Wonen
"Europa en de Burger"**

Datum en tijd: Vrijdag 11 April 2008 van 9.30 uur tot 13.30 uur

Locatie: Heijmans NV, Graafsebaan 65, Rosmalen

Programma:

- 09:30 uur Ontvangst met koffie
- 10:00 uur Introductie door dagvoorzitter **Jan van Beerendonk**,
Van Beerendonk Communicatie en Creatie
- 10:05 uur Welkom door Heijmans NV
- 10:15 uur Inleiding "Inzet Europees Parlement voor energie-efficiëntie Bouwen en Wonen"
door **Lambert van Nistelrooij**, EVP-ED fractie Europees Parlement
- 10:30 uur "Inzet Tweede Kamer"
door **Antoinette Vietsch**, CDA-Tweede Kamerfractie
- 10:45 uur Presentatie "Energie efficiëntie in de bebouwde opgeving"
door **Chris Hamans**, Rockwool International
- 11:00 uur "Tilburg CO2 neutraal"
door wethouder **Marieke Moorman** (PvdA), Stadsbestuur Tilburg
- 11:15 uur "Het belang van standaardisatie"
door **Rob Banning**, European Heating Industry
- 11:30 uur "Betere Gebouwen met Energie Efficiency - een Roadmap voor Europa"
door **Frank Klinkenberg**, namens European Insolation Manufacturers Association
- 11:45 uur "Meer met minder"
door **Paul Schumacher**, Bouwend Nederland
- 12:00 uur "Innoverende klimaatoplossingen"
door **Peter Stans**, Syntens
- 12:15 uur "En nu de burger nog"
door **Ad van der Aa**,
Ingenieursbureau Cauberg-Huygen
- 12.30 uur "De rol van Essent"
door **Theo Venema**, Essent
- 12:45 uur Afsluiting

Aansluitend tot 13:30 uur : napraten (broodjeslunch)

PERSONALIA LAMBERT VAN NISTELROOIJ

Lambert van Nistelrooij (1953, Nuland) vertegenwoordigt in de delegatie van het Christen Democratisch Appèl (CDA) in het Europees Parlement de provincies Noord-Brabant en Zeeland.

Diploma's geografie en geschiedenis (Tilburg) en sociale geografie (Katholieke Universiteit Nijmegen, 1979). Gemeenteraadslid Nuland (1978-1982). Medewerker Stadsgevest Tilburg (1979 - 1983). Medewerker provincie Gelderland (1983- 1988), Diensthoofd Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond (1987-1991). Lid Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (1991-2003). Lid Provinciale Staten van Noord-Brabant (1982-2003)

Sinds 2004 lid van het Europees Parlement (EVP-ED fractie).

In het Europees Parlement:

- Vice-voorzitter van de Nederlandse delegatie;
- Lid en Coördinator voor de EVP-ED fractie in Commissie Regionale Ontwikkeling;
- Lid Tijdelijke Commissie Klimaatverandering;
- Lid Tijdelijke Commissie voor de Lissabonstrategie;
- Plaatsvervangend lid Commissie Industrie, Onderzoek en Energie;
- Plaatsvervangend lid Commissie Milieubeleid, Volksgezondheid en Voedselveiligheid;
- Lid delegatie voor interparlementaire vergadering EU - Latijns-Amerikaanse landen;
- Lid van de interparlementaire delegatie van het Europees Parlement en andere landen;
- Plaatsvervangend lid delegatie voor gemengde parlementaire commissie EU-Chili;
- Plaatsvervangend lid interparlementaire delegatie voor de betrekkingen met de Andes-landen;
- Plaatsvervangend lid delegatie voor de betrekkingen met Canada;
- Vice-voorzitter van de parlementaire intergroepenstedelijke ontwikkelingsvergrijzing.

Overig:

- Voorzitter Europese Werkgemeenschap van Grensgebieden (AEER);
- Lid Raad van Advies Europese Regio's voor Innovatie (Errin) (2005 - heden);
- Bestuurslid European Internet Foundation (EIF);
- Lid van het adviesorgaan "Netcarity" (Een netwerk multisensor systeem voor ouderen, gezondheidszorg, veiligheid en beveiliging in de huiselijke omgeving);
- Voorzitter van de Raad van toezicht van de organisatie 'Smart Homes' (Nationaal centrum voor 'domotics' en innovatie), Perspekt (Instituut voor Nederlandse kwaliteitsnormen in de gezondheidssector);
- Lid van de Adviesraad "Oost-Europa Centrum Tilburg".

DE REEKS 'EUROPA DICHTBIJ SPECIAL':

1. **Regionaal Beleid Revisited**
mei 2004
2. **Van Halderberge tot Deurne: Europese Referendumcampagne**
juli 2005
3. **Een jaar in Brussel: persoverzicht**
september 2005
4. **Making Innovation Visible**
december 2005
5. **Vergrijzing, Kans en Uitdaging**
december 2005
6. **Europa Dichtbij: Handleiding EU Regionaal Beleid in Nederland**
augustus 2006
7. **Twee jaar in Brussel : persoverzicht**
november 2006
8. **Energie is 'Hot'**
december 2006
9. **Creatieve Industrie: Recept voor Groei**
mei 2007
10. **Wegwijs in een nieuw Regionaal Beleid in Nederland en de Europese Unie 2008-2013**
september 2007
11. **Drie jaar in Brussel: persoverzicht**
oktober 2007
12. **Het platteland in verandering: Bouwstenen voor een Vernieuwde Aanpak Regionaal Plattelandsbeleid**
januari 2008
13. **Europa Dichtbij: Focus op Verandering**
januari 2008
14. **Klimaatverandering: een zaak van iedereen**
april 2008

Foto's bladzijden 8, 12, 18, 31, 37, 47 geleverd door de Europese Commissie.
Foto bladzijde 60 Lorelinde Verhees.

